

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΤΟΣ Α'

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΑΡΙΘ. 5

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ¹

Συνέχεια· ἰδίε σελ. 27.

ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνες ἀποθανόντες κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1860.

69. DIECHMANN, FRÉDÉRIC. (ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΔΙΧΜΑΝ).

[Ἐκ Πρωσίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀμφίση τὴν 22 Σεπτεμβρίου 1823].

Οὐδὲν ἕτερον ἐγνώσθη περὶ αὐτοῦ.

✱

70. DIEDRICH, CHARLES (ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΕΙΔΡΙΧ).

[Ἐκ Hundfeldt τῆς Πρωσίας· ἐφονεύθη ἐν Ἐπιδαύρῳ τὴν 14 Ὀκτωβρίου 1823].

Οὐδὲν ἕτερον γνωστὸν περὶ αὐτοῦ.

✱

71. DIEZELSKY, DE (ΔΕ ΔΙΤΣΕΛΣΚΥ).

[Ἐκ Σιλεσίας τῆς Πρωσίας· ἐφονεύθη ἐν Πέττᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Εἶχεν ὑπηρετήσει ὡς ὑπολοχαγὸς τοῦ ἱππικοῦ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Ἦτο ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

✱

72. DITTMAR, DE (ΔΕ ΔΙΤΜΑΡ).

[Πρωσσο· ἐφονεύθη ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 23 Ἀπριλίου 1826].

Ἀλλοτε λοχαγὸς εἰς τὸν πρωσσικὸν στρατὸν, ἐφονεύθη κατὰ τὴν ἀξιωματικὴν νεύτον ἐξόδον τῆς φρουρᾶς.

✱

73. DÖDERLIN (ΔΑΙΔΕΡΑΙΝ).

[Ἐκ Βυρτεμβέργης· ἐφονεύθη ἐν Πέττᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἦτο νεώτατος καὶ ἐνθουσιωδέστατος ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

✱

74. DONAUER (ΔΟΝΑΟΥΕΡ).

[Ἐκ Camburg τῆς Σαξωνίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀστρεὶ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1822].

Ἦ μὲν περὶ αὐτοῦ πληροφορία εἶναι, ὅτι ἦτο λοχαγὸς τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ ἐν Βαυαρίᾳ.

✱

75. DOUTIER (ΔΟΥΤΙΕΡ).

[Ἐκ Λωζάννης τῆς Ἑλβετίας· ἐφονεύθη ἐν Κωλιᾷ δι' ἄκρα τὴν 16 Μαΐου 1827].

Σωθεὶς κατὰ τὰς δύο ἡμέρας ἐν Χαῦδαρίῳ ἐξηκολούθησε νὰ μένῃ εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων.

✱

76. DOZIO, JOSEPH (ΙΩΣΗΦ ΔΟΖΙΟΣ).

[Ἐκ Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ἀθήναις τὴν 26 Μαρτίου 1826].

Ἐμποδισθεὶς χάριν τῆς υγείας του, οὐδεμίαν μάχην συμμετέσχεν.

✱

1. Ἐξ ἀνecdotal συγγράμματος τοῦ φιλέλληρος Ἑρρίκου Φορνέζυ.

77. DUCEL (ΔΥΤΣΕΛ).

[Γάλλος· ἀπέθανεν ἐν Σπέτταις ἐξ ἀσθενείας].

Ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ κομητάτου τῶν Παρισίων ὡς τηλεβολοποιὸς ὑπηρετήσεν ἱκανῶς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα.

✱

78. DUCROS ANTOINE (ΑΝΤ. ΔΥΚΡΟΣ).

[Ἐκ Ἀλλης τῆς Γαλλίας· ἐν Χίῳ τραυματισθεὶς θανάσιμῳς ἀπέβησεν αὐθημερόν, τὴν 18 Δεκεμβρίου 1827].

Παλαιὸς ἀξιωματικὸς τῶν Γάλλων θωρακοφόρων καὶ λοχαγὸς ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τῶν τεσσάρων ἀρχηγῶν ἡμιλοχίας τοῦ λόχου τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαῦδαρίῳ παρευρέθη εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ θάνατός του προήλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἀπερισκέπτως ἐρριψακινδύνευσε.

✱

79. DUMONT, HENRI (ΕΡΡΙΚΟΣ ΔΥΜΟΝ).

[Ἐκ Neufchatel τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ἀθήναις τὴν 6 Ἰουνίου 1852].

Μόλις ἐτελείωνε τὰς ἱατρικὰς σπουδὰς του καὶ ἤσθάνθη ἐκυτὸν ἀκαθέκτως παρασυρόμενον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, θραυόντων τὰς ἀλύσεις τῆς ὀθωμανικῆς δουλείας. Φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων ὄπλον καὶ τὰ ἐργαλεῖα τοῦ ἱατροῦ εἰς τὸ θυλάκιον ἐθεῖτο ἀδιάκώπως καὶ παντοῦ κατὰ τὰς περιστάσεις ἢ πυροβολῶν κατὰ τῶν Τούρκων ἢ μεταχειριζόμενος τὸ σμιλὶον τοῦ χειρουργοῦ ἢ καταφεύγων εἰς τὸ φαρμακεῖον του πάντοτε μετὰ τὸ φυσικὸν θάρρος, τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν ἐπιτηδεύουσαν ἡττις ἦτο τὸ χαρακτηριστικὸν του. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου του ἦτο εἰς τῶν ἀρχιτρῶν τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, ἱππότης τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς, ἀξιωματικὸς τοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος ἔφερε δὲ τὸ μετὰλλιον τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

✱

80. EBEN (ΕΒΕΝ).

[Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βάδης· ἐφονεύθη ἐν Πέττᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

✱

81. EISEN (ΕΙΖΕΝ).

[Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βάδης· ἐφονεύθη ἐν Πέττᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ὡς καὶ ὁ προορηθεὶς, ἦτο νεώτατος.

✱

82. EMERLE (ΕΜΕΡΛ).

[Γάλλος· ἀπέθανεν ἐν Καλαβρύτοις].

Οὐδεμίαν ἄλλην δι' αὐτὸν πληροφορίαν.

✱

83. ERUST (ΕΡΟΥΣΤ).

[Ἐκ Wintherthal τῆς Ἑλβετίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1825].

Ἀγνοοῦνται τὰ κατ' αὐτόν.

F.

84. FAIX, BERNARD (ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΦΕΞ).

[Ἐκ Mayence τῆς Πρωσίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1823].

Ἦ ὑπηρεσία του ἄγνωστος.

✱

85. FELDHAHN (ΦΕΛΔΑΝ).

[Ἐκ Dessau τῆς Πρωσίας· ἐφονεύθη ἐν Πέττᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἦτο ὑπασιπιστὴς τοῦ γενναίου στρατηγοῦ Normann. Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς.

✱

86. FÉLOS (ΦΕΛΟΣ).

[Γερμανός· ἐφονεύθη ἐν Πέττᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

✱

87. FELS, AINÉ (ΦΕΛΣ ὁ πρεσβύτερος).

[Ἐκ Λειψίας τῆς Σαξωνίας· ἀπέθανε πλησίον τοῦ Μεσολογγίου τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1824].

Ἀγνοεῖται ὁ τρόπος καὶ ἡ αἰτία τοῦ θανάτου του.

✱

88. FELS JEUNE (ΦΕΛΣ ὁ νεώτερος).

[Ἐκ Λειψίας τῆς Σαξωνίας· ἐφονεύθη ἐν Πέττᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀδελφὸς τοῦ προορηθέντος καὶ ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

✱

89. FERRERO, LOUIS (ΛΟΥΔΟΒ. ΦΕΡΡΕΡΟΣ).

[Ἐκ Cuni τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐκ κεραυνόβολου ἀποπληξίας ἐν Ἀθήναις τὴν 30 Ἀπριλίου 1836].

Ἐκ τῶν θυμάτων τοῦ φιλελευθέρου κινήματος τοῦ Πεδεμοντιῦ τῷ 1821. Ἐπολέμησεν ἐν τῷ τακτικῷ ἱππικῷ ὡς ὑπασιπιστὴς. Ἀπέθανε λοχαγὸς τοῦ ὕλικου τοῦ στρατοῦ.

✱

90. FISCHER (ΦΙΣΕΡ).

[Ἐκ Κολωνίας τῆς Πρωσίας· ἀπέθανεν ἐν Αἰγίνῃ ἐξ ἀσθενείας τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1826].

Ἐλλείπουσι πλείονες περὶ αὐτοῦ πληροφορίες.

✱

91. FITZ-GIBBON (ΦΙΤΣ-ΓΙΒΩΝ).

[Ἀγγλος· ἀπέθανεν ἐν Πόρῳ ἐξ ἀσθενείας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1837].

Πρώην δόκιμος ναυτικός. Ἀπλοῦς φιλέλληνας, ἀπέθανε μετὰ τὸν βαθμὸν πλοιάρχου φέρων τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ στρατιωτικὸν μετὰλλιον.

✱

92. FLORENCE, LOUIS JOSEPH.

(ΛΟΥΔ. ΙΩΣΗΦ ΦΛΟΡΑΝΣ).

[Ἐκ Παρισίων· ἐφονεύθη ἐν Ὁρωπῳ τὴν 16 Σεπτεμβρίου 1826].

Πρώην σωματοφύλαξ ἐν Γαλλίᾳ. Ἦτο εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαῦδα-

ρίω· ἐφονεύθη ὑπὸ σφαίρας τηλεβόλου ἐπὶ τοῦ καταστροφώματος τῆς γολέττας *Εὐφροσύνης*.

*

93. FORSANO ANTOINE (ΑΝΤ. ΦΟΡΣΑΝΟΣ).
(Ἐκ Cuni τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν αἰφνιδίως ἐξ ἀποπληξίας ἐν Ἀθήναις τὴν 30 Ἀπριλίου 1836).

Πρόσφυξ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Παλαιὸς ὑπαξιωματικὸς ὑπὸ τὴν Αὐτοκρατορίαν εἶχεν ἀπολέσει τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Ἰσπανίας. Μεταξὺ ἄλλων μαχῶν εἶχε λάβει μέρος καὶ ἐν τῇ τοῦ Χαϊδαρίου καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀπέθανε λοχαγὸς ἐν ἀποστρατείᾳ.

*

94. FORTI (ΦΟΡΤΗΣ).

(Ἐκ Λομβαρδίας τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 26 Μαΐου 1824).

Ἦτο ἐκ τῶν ὀλιγίστων Φιλελλήνων, τῶν σωθέντων κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Πέτρας.

*

95. FOZZIO (ΦΟΤΖΙΟ).

(Ἐκ Σαρδηνίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτρᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἀνῆκεν εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

96. FRESLON (ΦΡΕΣΛΟΝ).

(Ἐκ Chartres τῆς Γαλλίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτρᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Παλαιὸς ὑπαξιωματικὸς τῶν Οὐσσάκων. Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

G.

97. GALDO (ΓΚΑΛΔΟΣ).

(Ἐκ Bastia τῆς Κορσικῆς· ἐφονεύθη ἐν Κωλιάδι Ἀκρᾷ τὴν 6 Μαΐου 1827).

Περυερέθη μετὰ τῶν ἄλλων Φιλελλήνων ἐν Χαϊδαρίῳ.

*

98. GAMBA, CONTE PIERRE.

(ΚΟΜΗΣ ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΜΠΑΣ).

(Ἐκ Ravenne τῆς Παπικῆς Ἐπικρατείας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Μεθάνοις τῷ 1827).

Προσκεκολλημένος εἰς τὸ διοικητήριον δὲν ἔλαβε μέρος εἰς μάχας.

*

99. GAMBINI PASQUALE.

(ΠΑΣΧ. ΓΑΜΒΙΝΗΣ).

(Ἐκ Corte τῆς Κορσικῆς· ἐφονεύθη ἐν Πατησίοις τὴν 6 Μαΐου 1827).

Ἐνεκα τῆς γενναιότητός του τῷ ἀνετέθῃ νὰ ὑπερασπίζῃ τὴν τιμὴν τῆς σημαίας εἰς Φάληρον, ὅπου καὶ ἠχμαλωτίσθη. Ὑπηρετεῖ εἰς τὸν λόχον ἐκεῖνον τῶν Φιλελλήνων, τὸν ὅποιον τὰ παλληκάρια εἶχον ἐπὶ ὀνομαζοῦν *λόχον τοῦ Πασχάλη*. Ὁ θάνατός του ἦτο ἡρωϊκὸς καὶ ἰδοὺ αἱ κυριώτεροι λεπτομέρειαι. Διχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τὴν ἡτταν τῶν Τριῶν Πύργων ἐν Κωλιάδι Ἀκρᾷ ἀφοῦ ἀτρομήτως ἐπολέμησε μόνος κατὰ πολυαριθμῶν ἱππέων ὁ Gambini, ὠδηγήθη εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ρεσίδ-πασσᾶ εἰς Πατήσια πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ὑψηλὸν τοῦ ἀναστήματός του ἔκαμε τοὺς Τούρ-

κους νὰ νομίσωσιν ὅτι ἦτο ὁ Λόρδος Κόχραν, λάθος τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του, ἀλλ' ὁ γενναῖος Κορσικανὸς δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀφήσῃ εἰς τὴν ἀπάτην αὐτὴν καὶ προὔτιμησε σκληρὸν μὲν ἀλλ' ἐνδοξὸν θάνατον ἀπὸ ζωὴν ἐξαγορασθεῖσαν διὰ ψεύδους. Μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν πεσόντων εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων αἰχμαλώτων ἦτο καὶ ὁ νέος ἀρχηγὸς τῶν Κρητῶν Δημήτριος Καλλέργης, εἰς δὲ ὁ πασσᾶς ἐπαρουσίασε τὸν Gambini, ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ταυτότητα τοῦ ἀληθοῦς του ὀνόματος. Πᾶσα ἀμφισβόλια ἦτο πλέον ἀδύνατος ἐνώπιον τῆς διαβεβαιώσεως καὶ τοῦ Καλλέργη, ἡτις ἦτο ἡ καταδίκη τοῦ Gambini· ἡ κεφαλὴ του ἠκολούθησε τὰς τῶν συστρωμάτων του, μέχρι τῆς τελευταίας του ὥρας στιγμῆς εἴλκυσε τὸν θαυμασμὸν πάντων ἐπὶ τῷ ἡρωϊσμῷ του· κατηράτο τοὺς τυράννους καὶ ἐνεθάρρυνε τοὺς Ἕλληνας, καταδικασμένους εἰς τὴν αὐτὴν τύχην, νὰ ὑποφέρωσι γενναίως, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι οἱ ἀδελφοὶ των δὲν θ' ἀργήσωσι νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατόν των.

[Ἐπειὰ συνέλθῃ].

Κατὰ μετάφρασιν τῆς Δ^{ος} Κ.Τ.Μ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ

τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐβδομάδος.

—

Βαθὺ καὶ ἀρρητὸν ἐστὶ τὸ θερησκευτικὸν συναίσθημα, ὅπερ αἱ βαρυπενθεῖς ἀκολουθίαι τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐβδομάδος τῷ Χριστιανῷ διεγείρουσιν, ἡτις καὶ ἐβδομάς μεγάλη καλεῖται, διὰ τὰ ἐν αὐτῇ τελεσθέντα μεγάλα τε καὶ ἀπόρητα [Χρυσ. Γεν. ὁμ. 30]. Διακρίνονται δὲ αἱ σεμναὶ αὗται ἀκολουθίαι διὰ τὸ ὕψος τῆς ποιήσεως τῶν ἱερῶν ὕμνων καὶ τὸ βάθος τῆς εἰς Ἰ. Χ. ἀφοσιώσεως καὶ λατρείας.

Πρὶν ἢ δὲ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν ἱερῶν ἀγρυπνιῶν λέγομέν τινὰ περὶ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς.

Κυριακὴ τῶν Βαῶν

Κατ' ἀρχαῖον ἔθος, οἱ ἐν ταῖς Μοναῖς ζῶντες μοναχοί, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς ἀπεχώρουν μακρὰν τῶν ἰδίων Μονῶν εἰς πνευματικούς πόρους ἀκούμενοι, ἀπὸ τῆς χθὲς ὥμως τῆς ἐσπέρας, ἀπαντες συνήρχοντο εἰς τὴν ἐκυτῶν Μονὴν ἀπὸ κοινοῦ τὰ ἄγια πάθη θέλοντες νὰ ἐορτάσωσι.

Ταύτην δὲ τὴν τῶν μοναχῶν ἐπανέλευσιν ὑπαινίσσεται τὸ α' στιχηρὸν τροπάριον τοῦ ἐσπερινοῦ.

«Σήμερον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε καὶ πάντες αἵροντες τὸν Σταυρὸν σου λέγομεν· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις!»

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων τὴν σήμερον ἐγίνετο ὁ ἀπὸ τοῦ παλατίου πρὸς τὴν ἁγίαν Σοφίαν περίπατος.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔφερε τὸ ἐκυτοῦ στέμμα, τὸν σάκκον, καὶ ἐκράτει τῇ μὲν δεξιᾷ Σταυρόν, τῇ δ' ἀριστερᾷ λαμπάδα διὰ μανδυ-

λίου μετὰ τῆς Ἀκακίας (θῆκη ἐν εἵδει βιβλίου, ὅπερ ἐκαλεῖτο καὶ Βλάτιον, ἐν ᾧ ὑπῆρχε χῶμα, ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐνθυμῆται ὅτι εἶναι γῆ καὶ σποδός). Ἀπᾶς ὁ λαὸς ἔφερε δάφνας, μυρσίνας καὶ ἐλαίας ὁ δὲ Λαμπαδάριος προπορευόμενος ἔφαλλε τὸ ἰδιόμελον:

«Ἐξέλθετε, ἔθνη, ἐξέλθετε καὶ λαοὶ καὶ θεάσαθε σήμερον τὸν βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν ὃς ἐπὶ ὁρόνου ὑψηλοῦ, ἐπὶ πόλου εὐτελοῦς τὴν Ἱερουσαλὴμ προσεπιδαίνοντα...»

Ἀπὸ τῆς ἐσπέρας δὲ ταύτης ἀρχονται αἱ ἀγρυπνίαι τῆς ἁγ. καὶ μεγάλης ἐβδομάδος, αἱτινὲς εἰσιν ὁ ὄρθρος τῆς ἐπομένης ἡμέρας, καὶ εἰς ὧν τὸ περιεχόμενον ἐν συντόμῳ μεταβαίνομεν.

Ἀγρυπνία πρώτη

Αὕτη θέλει φαλῇ σήμερον τὸ ἐσπέρας. Μετὰ τὸν ἐξάφαλλον φαλλεται βαρυπενθὺς τὸ «Ἀλληλουῖα», εἴτα δὲ τὸ κατανυκτικώτατον τροπάριον:

«Ἴδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός...»

Μετὰ ταῦτα τὰ συγκινητικώτατα καθίσματα:

«Τὰ πάθη τὰ σεπτὰ ἡ παρούσα ἡμέρα... — Ἀδράτε Κριτὰ, ἐν σαρκὶ παῖς ὠράθης...»

καὶ

«Τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου τὰς ἀπαρχὰς ἡ παρούσα ἡμέρα λαμπροφορεῖ...»

(ἡμεῖς φρονοῦμεν ἐνταῦθα μᾶλλον ἀρμόζον τὸ ῥῆμα πενθοφορεῖ), μετ' ἃ γίνεται καὶ ἡ ἐκ Ματθαίου ἀνάγνωσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου περὶ τῆς ξηρανθείσης συκῆς, ἡτις προδιετύπου τὸ ἀκαρπον τῆς Συναγωγῆς, καὶ τὴν μέλλουσαν ἠθικὴν αὐτῆς ξήρανσιν. Πρὸς τοῦτοις ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ ἀγρυπνίᾳ ποιούμεν μνησὶν Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου, διότι οἱ πατέρες εἰς τὰ παθήματα τούτου αὐτὰ τὰ τοῦ Σωτῆρος παθήματα διεώραν. Λαμπρόν ἐστὶ τὸ ἐξαποστειλάριον:

«Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, Σωτήρ μου, κεκοσμημένον καὶ ἐνδύμα οὐκ ἔχω· εἰς εἰσέλθω ἐν αὐτῷ. Λάμπρον μου τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς, Φωτοδότα, καὶ σώσόν με»

φαλλόμενον ἐν ἐκάστῃ ἀγρυπνίᾳ μέχρι τῆς μεγάλης Πέμπτης.

Ἀγρυπνία δευτέρα

Αὕτη ἀρχεται διὰ τριῶν ἰδίων καθισμάτων, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προτρέπει ἡμᾶς, ὅπως εὐτρεπίσωμεν τὰς λαμπάδας τῶν ἀρετῶν καὶ οὕτως ὡς αἱ φρόνιμοι τοῦ Κυρίου Παρθένου ἑτοιμοὶ εἰσέλθωμεν μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, ἐνθα ὡς δῶρον, παρέχεται ἡμῖν ὁ ἀφθαρτος στέφανος.

Ὁ ὕμνος οὗτος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπαινίσσεται τὴν παραβολὴν τῶν 10 Παρθένων καθόσον τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τρίτῃ μνησὶν ποιούμεθα τῆς εὐαγγελικῆς ταύτης παραβολῆς, ἥς ἡ περικοπὴ ἀναγινώσκεται τὴν πρωίαν ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν Προηγιασμένων. Λαμπρὰ εἰσι τὰ ἰδιόμελα τῶν αἰώνων καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον.

«Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου πῶς εἰσελεύσομαι ὁ ἀνάξιος; ἐν γὰρ τολμῇ σου συνεισέλθω εἰς τὸν νυμφῶνα, ὁ γιτών με ἐλέγχει ὅτι οὐκ ἐστὶ τοῦ γάμου καὶ θέμις ἐκβαλοῦμαι ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων, καθάρισον, Κύριε, τὸν ῥύπον τῆς ψυχῆς μου καὶ σώσόν με ὡς φιλόφρων...»

Ἀγρυπνία τρίτη

Ἐν τῷ ὄρθρῳ τούτῳ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Τετάρτης ποιούμεθα μνησὶν τῆς ἀμαρτωλοῦ γυναικὸς ἥτις μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ ἤλειψε μύρῳ τοὺς πόδας Αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον [κς', 14] ἐνῶ αὕτη ἤλειψε μύρῳ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Ἰούδας παρέδιδεν Αὐτὸν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς λαμβάνων τὰ 30 ἀργύρια (1500 γρόσια).

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου, ἀπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ νηστεία τῆς Τετάρτης.

Εἰς τὰ ἀπόστιχα τῆς ἀγρυπνίας ταύτης ψάλλεται τὸ τοῖς πᾶσι γνωστὸν δοξαστικὸν τῆς Κασσιανῆς, ἥτις νομίζεται σύγχρονος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ τὸ δοξαστικόν.

Ὁν ἐκήρυξεν Ἀνὼν Ἡσαΐας, ἔρχεται ἐπὶ σφαγὴν ἐκούσιον, καὶ τὸν νῦν διδωσὶν εἰς μάστιγα, τὰς σιαγόνας εἰς ῥαπίσματα· τὸ δὲ πρόσωπον οὐκ ἀπεστέφη, ἀπὸ αἰσγύνης ἱμπτισμάτων. Θανάτῳ δὲ ἀσχημὸν καταδικάζεται· πάντα ὁ ἀναμάρτητος ἐκούσιος καταδέχεται, ἵνα πᾶσι δωρήσῃται τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν.

Κατὰ τὴν διήγησιν δὲ ταύτην τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου συνετάχθη καὶ τὸ ἐξῆς ὥρατον διὰ τὰς ἀντιθέσεις ἰδιόμελον τῶν αἰνῶν.

«Ὅτε ἡ ἀμαρτωλὸς προσέφερε τὸ μύρον, τότε ὁ μαθητὴς συνεφώνει τοῖς παρὰνομοῖς· ἡ μὲν ἔχαιρε κενοῦσα τὸ πολῦ τιμον, ὁ δὲ ἔσπευδε ποιῆσαι τὸν ἀτίμητον· αὕτη τὸν Δεσπότην ἐπεγίνωσκεν, οὗτος τοῦτον ἐχωρίζετο· αὕτη ἠλευθεροῦτο, καὶ ὁ Ἰούδας δούλος ἐγεγόνει τοῦ ἐχθροῦ. Δεινὸν ἡ ῥαθυμία! μεγάλη ἡ μετάνοια! ἦν μοι διώρησαι, Σωτὴρ, ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ σῶσον ἡμᾶς».

Τὴν πρωΐαν μετὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων τελεῖται ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τὸ εὐχέλαιον χρισμένων τῶν μελλόντων νὰ κοινωνήσωσι κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Πέμπτην.

Ἀγρυπνία τετάρτη

Ἐν τῇ τετάρτῃ ταύτῃ ἀγρυπνίᾳ ψάλλεται ὁ ὄρθρος τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Πέμπτης ἐν ἡ ἑορτάζομεν

- α) τὸν μυστικὸν δεῖπνον,
- β) τὸν ἱερὸν νιπτῆρα,
- γ) τὴν ἐν Γεθσημανῇ προσευχὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ
- δ) τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα.

Ἀπὸ τῆς ἀγρυπνίας ταύτης ἀντὶ τοῦ

«Ἰδοὺ ὁ νυμφίος...»

ψάλλεται τὸ τροπάριον

«Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθηταί...»

Μετὰ πολλῆς χάριτος ἅμα δὲ καὶ ζεοῦσης πίστεως ἐγράψαν τὰ στιχηρὰ τῶν αἰνῶν ἐξ ὧν τῇ ἀληθείᾳ διαπρέπει τὸ πρῶτον :

«Συντρέχει λοιπὸν τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων ἵνα τὸν Δημιουργὸν καὶ Κτίστην τῶν πάντων Πιλάτῳ παραδώσῃ· ὁ τῶν ἀνδρῶν! ὁ τῶν ἀπίστων! ὅτι τὸν ἐρχόμενον κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς εἰς κρίσιν εὐτρεπίζουσι· τὸν ἰωμένον τὰ πάθη πρὸς πάθος ἐτοιμάζουσι! Κύριε μακρόθυμε, μέγα σου τὸ ἔλεος, δόξα σοι».

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Πέμπτης ἐν ἡ ὁ Ἰ.Χ. τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας τοῖς ἑαυ-

τοῦ μαθηταῖς παρέδωκε, κατ' ἀρχαῖον ἔθος οἱ πιστοὶ κοινωνοῦσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων, τελουμένης τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, ἐν τῇ αὐτοκεφάλῳ Ῥωσικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐσχάτως καὶ παρ' ἡμῖν, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τελεῖται ἡ τελετὴ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ἁγίου Μύρου, ὁπερ δι' ἰδίας εὐχῆς ἁγιαάζεται ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν.

«Καὶ ἔσται τὰ ἑλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν».

Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὡσαύτως ἐν τοῖς Μητροπολιτικαῖς θρόνοις καὶ ἐν ταῖς Μοναῖς, ἀμέσως μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τελεῖται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ νιπτῆρος καθ' ἣν ἀναγιγνώσκεται τὸ Εὐαγγέλιον Ἰωάν. ιγ', 3—17 καὶ ὁ προσεστὼς νίπτει τοὺς πόδας 12 ἱερέων ἢ μοναχῶν οὓς καὶ ἀσπάζεται.

Ὁ Ἀγγλος περιηγητὴς Wheler, ὁ μετὰ τοῦ Spon τῷ 1676 τὴν Ἑλλάδα περιηγηθείς, τὴν τελετὴν ταύτην ἐν τῷ τότε μητροπολιτικῷ ναῷ Ἀθηνῶν ἰδὼν λεπτομερῶς περιέγραψεν. Αἰὶν μεγαλοπρεπῶς κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ἐτελεῖτο ἡ ἀκολουθία αὕτη τοῦ ἱεροῦ νιπτῆρος ἐν τῷ παλατίῳ, αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος νίπτοντος τοὺς πόδας 12 πενήτων τῆς πόλεως. Ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς τελετῆς ταύτης δίδωσιν ἡμῖν ὁ Κουροπαλάτης. Ὅπως ἐν τῷ Βυζαντίῳ, οὕτω καὶ νῦν ἡ ἀκολουθία αὕτη τελεῖται ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ τοῦ Μονάχου.

Κατὰ τὸν 46 κανόνα τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ συνόδου, οἱ πρὸς τὸ ἅγιον βάπτισμα προετοιμαζόμενοι κατηχούμενοι, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὀφείλου νὰ ἀπαγγείλωσιν ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ὅπερ παρεδίδετο εἰς αὐτοὺς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων.

Ἀγρυπνία τῆς μεγάλης Πέμπτης

Ἀπὸ τῆς ἀγρυπνίας ταύτης ἀρχεται ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων παθῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀναγιγνωσκομένων τῶν 12 Εὐαγγελίων ὧν τὸ πρῶτον λέγεται Εὐαγγέλιον τῆς Διαθήκης περιέχον τὴν μακρὰν ὁμιλίαν τοῦ Ἰ.Χ. πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς. (Ἰωάν. ιγ'. 31—ις'.) ἐν ᾧ ὡς ἐν διαθήκῃ τινὶ δίδωσιν αὐτοῖς τὰ τελευταῖα αὐτοῦ παραγγέλματα.

Πόσον λαμπρὸν, πόσον θεῖον, καὶ μεγαλοπρεπές ἐστὶ τὸ πρῶτον τοῦτο Εὐαγγέλιον! Ἀμέσως ἐν ἀρχῇ βλέπων ὁ Ἰησοῦς ὅτι διὰ τοῦ Σταυροῦ ἔμελλε νὰ δοξασθῇ εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ δι' αὐτοῦ νὰ δοξασθῇ ὁ ἀληθὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ Θεός, ἄνευ δισταγμοῦ περὶ τῆς νίκης ταύτης φωνεῖ

«Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ».

Εἶτα δίδωσι τὰς τελευταῖας αὐτοῦ ἐντολὰς ὀνομάζων αὐτοὺς Τεκνία.

• Τεκνία! ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλή-

λους. Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις... Μὴ ταρσάσθω ὑμῶν ἡ καρδιά! πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε... »

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ καὶ ἐκεῖνος ποιήσει, καὶ μέζονα ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι.

Ἐὰν ἀγαπᾶτε με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρεῖτε».

Βλέπων δὲ βαρυθύμους καὶ κατηφεῖς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, οἵτινες ἀκούουσιν ὅτι μετ' ὀλίγον φεύγει καὶ χωρίζεται ἀπ' αὐτῶν παρηγορεῖ αὐτοὺς λέγων

«Ὅχι ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Ἐτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεθε... »

Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. Μὴ ταρσάσθω ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ δειλιάτω.

Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ἔμετι φίλοι μου ἐστὲ ἐὰν ποιήτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ Κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα ὑμῖν· ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπληρώκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. Ἐξήλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα.

Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσείτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον».

Μόλις δὲ ἐτελείωσε τὰς τελευταῖας ταύτας πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς συμβουλὰς ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐποίησε τὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνην προσευχὴν ἣν ὁ Ἰωάννης ἐν τῷ ις' κεφαλαίῳ ἡμῖν διέσωσεν.

«Πάτερ, λέγει, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱὸν ἵνα καὶ ὁ υἱὸς σου δοξάσῃ σε... αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξαστόν με σύ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ, τῇ δόξῃ ἣν εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί... Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χάριν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. Ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ [οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί. Ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθεῖά ἐστι. Καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον... »

Πάτερ! οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμί ἐγὼ, κατένιωσι ὅτι μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν ἔδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. Πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δὲ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη, ἣν ἠγάπησάς με, ἐν αὐτοῖς ᾗ, καὶ ἐν αὐτοῖς».

Μόλις δὲ ἐτελείωσε τὴν μεγάλην ταύτην ὑπὲρ τοῦ κόσμου προσευχὴν, εἰσηλθεν εἰς κηπὸν τινα πέραν τοῦ χειμᾶρου τῶν Κέδρων, ὅτε ὁ Ἰούδας παραδίδει αὐτὸν εἰς χεῖρας τῆς ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ἀποσταλείσης σπείρας.

Μετὰ τὸ εἶ Εὐαγγέλιον ὁ ἱερεὺς ἐκφέρων ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τὸν Ἰησοῦν προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, πενθίμῳ τῇ φωνῇ ἀπαγγέλλει ὑποψάλλων τὸ ἰὲ ἀντίφωνον

«Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου...»

ἐν ᾧ συντόμως ἀναφέρονται αἱ ἀτιμώσεις ἃς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγγέλων καὶ νυμφίος

τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ ἡμῶν ὑπέστη. Εἴτα ἴστησι τὸν Σταυρὸν ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ καὶ ἀμέσως τοῦ καλοῦ ληστοῦ ἐνθυμούμενοι, ψάλλομεν τοὺς μακαρισμοὺς μεθ' οὓς γίνεται ἡ ἀνάγνωσις τῶν λοιπῶν 7 Εὐαγγελίων.

Ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω ἐ ἀντιφώνου, ἀμιμήτου χάριτός ἐστι τὸ κάθισμα, ἐν ᾧ ἐρωτᾶται ὁ Ἰούδας τὴν αἰτίαν, ἧς ἕνεκα προδότης τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο.

«Ποῖός σε τρόπος, Ἰούδα, προδότην τοῦ Σωτῆρος εἰργάσατο; μὴ τοῦ χοροῦ σε τῶν Ἀποστόλων ἐχώρισε; μὴ τοῦ χαρίσματος τῶν ἱαμάτων ἐστέρησε; μὴ συνδειπνήσας ἐκείνοις, σὲ τῆς τραπέζης ἀπόσαστο; μὴ τῶν ἄλλων νίψας τοὺς πόδας τοὺς σοὺς ὑπερέβδεν; Ὡ πόσων ἀγαθῶν ἀμνήμων ἐγένου! καὶ σοὺ μὲν ἡ ἀχάριστος στηλιτεύεται γνώμη, αὐτοῦ δὲ ἡ ἀνείκαστος μακροθυμία κηρύττεται, καὶ τὸ μέγα ἔλεος».

Ἐσαύτως κατανυκτικώτατον εἶναι καὶ τὸ ἐβ' ἀντίφωνον, ἐν ᾧ ὁ Ἰησοῦς ἐρωτᾷ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὡς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαόν τί ποιήσας ἢ τί παρενοχλήσας τοῦτον προσηλώθη ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ.

«Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις Ἀδός μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί σοι παρηνώχλησα; τοὺς τυφλοὺς σου ἐφώτισα, τοὺς λεπροὺς ἐκαθάρισα, ἄνδρα ὄντα ἐπὶ κλίνης ἠνωρθώσαμην».

Ἀδός μου, τί ἐποίησά σοι καὶ τί μοι ἀνταπέδωκας; ἀντὶ τοῦ μάννα χολήν· ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄξος... ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, σταυρῶ με προσηλώσατε. Οὐδέτι στέγω λοιπόν· καλέσω μου τὰ ἔθνη, κάκεινά με δοξάσουσι σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι· καὶ γὰρ αὐτοῖς δωρήσομαι ζωὴν τὴν αἰώνιον».

Ἐπὶ πᾶσι δὲ διακρίνεται τὸ δ' τροπάριον τῶν ἀποστίχων, ἐν ᾧ ἡ Θεοτόκος πικρῶς θρηνεῖ τὸ φρικτὸν τοῦ υἱοῦ πάθος!

«Ἐπὶ ξύλου βλέπουσα, κρεμάμενον Χριστέ Σὲ τὸν πάντων Κτίστην καὶ Θεόν, ἡ Σὲ ἀσπύτως τεκοῦσα, ἐδὼα πικρῶς. Υἱέ μου, ποῦ τὸ κάλλος ἔστι τῆς μορφῆς σου; οὐ φέρω καθορᾶν Σὲ ἀδίκως σταυρούμενον· σπεῦσον οὖν κατάβηθι, ὅπως ἴδω καὶ γὰρ, Σοῦ τὴν ἐκ νεκρῶν τριήμερον ἐξανάστασιν».

Χάριν δὲ τῶν θελόντων νὰ παρακολουθήσωσιν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ ἀγρυπνίᾳ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων σημειοῦμεν ἐνταῦθα κατὰ σειρὰν τὰς ἀναγινωσκομένας περικοπὰς.

1. Ἰωάνν. ιγ'. 31—ιη'. 1.—2. Ἰωάνν. ιη'. 1—28.—3. Ματθ. κς'. 57—75.—4. Ἰωάνν. ιη'. 28—ιθ'. 16.—5. Ματθ. κζ'. 3—32¹.

6. Μάρκ. ιε'. 16—32.—7. Ματθ. κζ'. 33—54.—8. Λουκ. κγ'. 32—49.—9. Ἰωάνν. ιθ'. 25—37.—10. Μάρκ. ιε'. 43—47.—11. Ἰωάνν. ιθ'. 38—42.—12. Ματθ. κζ'. 61—66.

Ἀκολουθία τῶν ὥρων τῆς μεγάλης Παρασκευῆς

Τὴν πρωίαν ἐν ἀπολύτῳ νηστείᾳ ἀναγινώσκονται αἱ ὥραι τῆς ἀγ. καὶ μεγάλης Παρασκευῆς, σεμνὸν ποίημα Κυρίλλου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, μεθ' ἧς ἀρχεται ὁ ἑσπερινὸς τοῦ ἀγ. καὶ μεγάλου Σαββάτου. Ἐν τῷ ἑσπερινῷ τοῦτου ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ διακόνου ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ Ματθ. κζ'. 1—61, ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τοὺς στίχους 57—59

1. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦτου ἐξέρχεται ὁ τίμιος Σταυρός.

ἐν οἷς ἀναφέρονται τὰ περὶ τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι λαβὼν σινδὸνα ἐνετύλιξεν ἐν αὐτῷ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ, ὁ ἱερεὺς, λαμβάνων ὠσάτως λευκὴν σινδὸνα περιτυλίσσει τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀποκαθηλὼν τοῦτο εἰσάγει εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ὅπου ἤδη ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης κεῖται νεκρὸν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (ὁ ἱερεὺς ἐπιτάφιος).

Ψαλλομένων δὲ τῶν ἀποστίχων, οἱ ἱερεῖς λαμβάνοντες ἀπὸ τῆς ἀγίας τραπέζης τὸ ἅγιον σῶμα βαρυπενθῶς λιτανεύουσι διὰ τοῦ κυρίως ναοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν θέασιν εἴτα ἐπὶ εὐπροποῦς τραπέζης ἢ ἐπιτηδῆς ἱεροῦ κουβουκλίου¹, δι' ἀνθέων κοσμημένων πρὸς κοινὸν τῶν πιστῶν ἀσπασμὸν.

Εἶναι ἀνέκφραστον τὸ αἰσθημα, ὅπερ βαθεῶς ἐν τῇ καρδίᾳ γεννᾷ ἡ λιτανεία αὕτη, ὑπὸ τὸν πένθιμον καὶ κλαυθμηρὸν ἦχον τῶν συγκινητικωτάτων ἀποστίχων.

«Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σου νεκρὸν ὁ Ἀριμαθαίας καθεῖλε, τὴν τῶν ἀπάντων ζωὴν, σμύρνη καὶ σινδὸνί σε, Χριστέ, ἐκίδευσε, καὶ τῷ πόθῳ ἠπείγετο καρδίᾳ καὶ χεῖλει, σῶμα τὸ ἀκήρατον σοῦ περιτύξασθαι· ὁμως συστελλόμενος φόβῳ, χαίρων ἀνεῖδά σοι· Δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, φιλάνθρωπε».

Καὶ τὸ τελευτάων

«Ὅτε αἱ Δυνάμεις σε, Χριστέ, πλάνον ὑπ' ἀνόντων ἐφῶρον συκοφαντούμενον ἐφρίττον τὴν ἄφατον μακροθυμίαν σου, καὶ τὸν λίθον τοῦ μνήματος, χερσὶ σφραγισθέντα, αἶς σου τὴν ἀκήρατον πλευρὰν ἐλόγγευσαν· ὁμως τῇ ἡμῶν σωτηρίᾳ, χαίρουσαι ἐδόξω σοι· Δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, φιλάνθρωπε».

Λαμπρόν ἐστι καὶ τὸ ἰδιόμελον δοξαστικὸν τῶν αὐτῶν ἀποστίχων

«Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς ὡς περ ἱμάτιον» ἐνῶ ὁ ἱερεὺς ὑμνογράφος δι' ἰσχυρῶν ἐκφράσεων ἀμιμήτου χάριτος καὶ ποιήσεως, παρίστησι τὸν Ἰωσήφ σὺν τῷ Νικοδήμῳ θρηνούντα τὸν Ἰησοῦν ὃν πρὸ μικροῦ ὁ ἥλιος ἐν Σταυρῷ θεασάμενος ζῶρον περιεβάλλετο, ἡ γὰρ ἐκυμαίνετο καὶ ναοῦ τὸ καταπέτασμα διερρήγνυτο.

«Σὲ, λέγει, τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς ὡς περ ἱμάτιον καθελὼν Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου σὺν Νικοδήμῳ καὶ θεωρήσας νεκρὸν γυμνὸν ἄταφον, εὐσυνπάθητον θρῆνον ἀναλαβὼν ὀδυρόμενος ἔλεγεν. Ὁμοί, γλυκύτατε Ἰησοῦ, ὃν πρὸ μικροῦ ὁ ἥλιος ἐν Σταυρῷ κρεμάμενον θεασάμενος, ζῶρον περιεβάλλετο καὶ ἡ γὰρ τῷ φόβῳ ἐκυμαίνετο, καὶ διερρήγνυτο ναοῦ τὸ καταπέτασμα· ἀλλ' ἰδοὺ νῦν βλέπων σε δι' ἐμὲ ἐκουσίως ὑπελθόντα θάνατον· πῶς σε κηδεύσω, Θεέ μου; ἢ πῶς σινδόνι εἰλήσω; ποῖαις χερσὶ δὲ προσψάσω τὸ σὸν ἀκήρατον σῶμα; ἢ ποῖα ἄσματα μέλψω τῇ σῇ ἐξόδῳ, οἰκτῆρμον; Μεγαλύνω τὰ Πάθη σου, ὑμνολογῶ καὶ τὴν Ταφήν σου σὺν τῇ Ἀναστάσει κραυγάζων· Κύριε, δόξα σοι».

Ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου

Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ ἐπιταφίου εἶνε ὁ ὁρθὸς τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου.

Ἐν μέσῳ γενικῆς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ φωταψίας καὶ τῶν πιστῶν λαμπαδηφορίας μετὰ τὴν θ' ὥδην τοῦ κανόνος, οἱ ἱερεῖς μετὰ τοῦ χοροῦ περιστοιχούσι τὸν ἱερὸν ἐπιτάφιον ψάλλοντες τὰ σεμνὰ καὶ πένθι-

1. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ cubiculum, σημαίνει δὲ τὸν θάλαμον, εἴτα κοιμητήριον καὶ ἐν ταῖς κατακόμβαις cubicula ὀνομάζονται οἱ οἰκογενειακοὶ τάφοι.

μα τοῦ ἐπιταφίου ἐγκώμια, ὧν συγγραφεὺς ὑποτίθεται Θεόδωρος ὁ Στουδίτης [+ 826].

Ταῦτα διακροῦνται εἰς τρεῖς στάσεις, τοῦ ἀμώμου [ψ. 118]. οὕτινος ἐν ταῖς Μοναῖς ἀναγινώσκεται ἀνὰ εἰς στίχος πρὸ ἐκάστου ἐγκωμίου.

Ἐκ τῆς πρώτης στάσεως διακρίνονται οἱ ὕμνοι·

«Ὁ ζωῆς ταμίης πῶς ὁράται νεκρός; ἐκπληττόμενοι οἱ ἄγγελοι ἔκραζον· πῶς ἐν τάφῳ συγκλείεται Θεός;

Ἀπλωθεὶς ἐν ξύλῳ συνηγάγω βροτοὺς, τὴν πλευράν σου δὲ νυγείς τὴν ζωήρρυντον πᾶσιν ἄφῃσιν πηγάζεις, Ἰησοῦ.

Κἀν ἐνθάπτη τάφῳ, κἀν εἰς Ἄδου μολῆς ἀλλὰ, Σῶτερ, καὶ τοὺς τάφους ἐκένωσας καὶ τὸν Ἄδην ἀπεγύμνωσας, Χριστέ.

Ἰπτακούσας, Λόγε, τῷ ἰδίῳ Πατρὶ, μέχρις Ἄδου τοῦ δεινοῦ καταβέβηκας, καὶ ἀνέστησας τὸ γένος τῶν βροτῶν».

Ἐκ τῆς δευτέρας στάσεως οἱ ἐξῆς·

«Ἐφρίξεν ἡ γῆ καὶ ὁ ἥλιος, Σῶτερ, ἐκρύβη σοῦ τοῦ ἀνεσπέρου φέγγους, Χριστέ, δύσαντος ἐν τάφῳ σωματικῶς.

Σὲ τὸν τοῦ παντὸς γλυκασμὸν ἡ Μήτηρ καθορῶσα πῶμα ποτιζόμενον τὸ πικρὸν, δάκρυα τῆς ὕψους βρέχει πικρῶς.

Ὡς περ πελεκᾶν τετρωμένους τὴν πλευράν σου, Λόγε, σοὺς θανόντας παῖδας ἐζώωσας ἐπιστάξας ζωτικῶς αὐτοῖς κρουνοῦς».

Ἐκ δὲ τῆς τρίτης·

«Αἱ γενεαὶ πᾶσαι, ὕμνον τῇ ταφῇ σου προσφέρουσι, Χριστέ μου.

Οὐς ἔθρεψε τῷ μάννα φέρουσι τῷ Σωτῆρι χολὴν ἅμα καὶ ὄξος.

Ὡ γλυκύ μου ἔαρ, γλυκύτατόν μου τέκνον, ποῦ σοῦ ἐστι τὸ κάλλος;

Ἐρραναν τὸν τάφον αἱ Μυροφόροι μύρα, λίαν πρωτὶ ἐλθοῦσαι».

Τούτου δὲ τοῦ ἐγκωμίου ψαλλομένου ὁ ἱερεὺς διὰ μύρων ῥαντίζει τὸν ἐπιτάφιον καὶ τὸν λαόν.

Μετὰ ταῦτα ψάλλονται οἱ αἵνοι καὶ ἡ δοξολογία μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας λιτανεύουσι τὸν ἱερὸν ἐπιτάφιον περὶ τὴν ἐνορίαν ἢ τὸν ναόν, τοῦ χοροῦ ψάλλοντος τὸ «ἅγιος ὁ Θεός». Μετὰ δὲ τὴν ἐν τῷ ναῷ εἰσέλευσιν οἱ ἱερεῖς ὑψοῦσι τὸ ἅγιον σῶμα πρὸ τῆς ὁραίας πύλης ἐνὸς τούτων φωνούντος «Πρόσχωμεν. Εἰρήνη πᾶσι. Σοφία»· καὶ ἀμέσως κυκλοῦσι τὴν ἀγίαν τράπεζαν ψάλλοντες· «Ὅτε κατ' ἤλθες πρὸς τὸν θάνατον», «Ταῖς μυροφόροις γυναιξί» καὶ «Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, σινδόνι καθαρῶς εἰλήσας καὶ ἀρώμασιν, ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο», καὶ ἐπιτιθέας τὸν ἱερὸν ἐπιτάφιον ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης· εἴτα γίνεται ἀνάγνωσις τῶν ἀγίων Γραφῶν μεθ' ἣν ἔπεται ἡ ἀπόλυσις.

Τὸ μέγα Σάββατον

Τὴν πρωίαν τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου ψάλλεται ὁ ἑσπερινὸς τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Τελεῖται δὲ ἡ λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου· πρὸ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ὁ ἱερεὺς ῥαίνει τὸν ναόν δι' ἀνθέων, ψάλλων «Ἀνάστα ὁ Θεός κρῖνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι»· ἀντὶ δὲ τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου ψάλλεται ὁ ἀρχαιότατος ὕμνος· «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία...».

Τὸ πάλαι κατὰ τὴν νύκτα τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου ἐθαπίζοντο οἱ κατηγούμενοι, οὓς ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἐκάλει ἀστέρας ἐκ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας ἀνατέλλοντες. Μετὰ δὲ τὸ λουτρὸν τῆς παλιγενεσίας λευκοφοροῦντες καὶ φῶτα ταῖς χερσὶν ἔχοντες εἰσήγοντο τὸ πρῶτον εἰς τὸν ναὸν προϋπαντῶντες τὸν νυμφίον Χριστὸν, ἐξερχόμενον τοῦ μνημείου, μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς μεταλήψεως νέχ' ζωῇ συνανιστάμενοι.

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ. Δ. Φ.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν.

Αἱ καθ' ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον σήμερον μετὰ πυρετώδους ζήλου συνιστάμεναι Ἑταιρεῖται πρὸς προστασίαν τῶν ζώων δὲν εἶναι, ὡς ἡδυνάτο τις ἴσως νὰ νομίσει, προῖόν τῶν νεωτέρων χρόνων, ὅπως ἀγνωστον τοῖς ἀρχαίοις. Ὡς ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ ἀνθρώπινου βίου σχέσεων, ἡ ἀρχαιότης οὐδ' εἰς τὸν πρὸς τὰ ζῷα ὀφειλόμενον οἶκτον ὑστέρησε τῶν μεταγενεστέρων καὶ οὐ μόνον ἐμφυτος εὐσπλαγχνία ὑπηγόρευε τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ ζῶσι τὰ καθήκοντα φιλανθρώπου συμπεριφορᾶς εἰς τὰ ζῷα, ἀλλὰ καὶ νόμοι, αὐστηρότατοι ἄλλως, τὰς αὐστηροτάτας τῶν ποινῶν ἐπέβαλλον τοῖς παραβαίνουσιν αὐτά. Οὕτως, ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ παραδείγματι, ἔκειτο νόμος, ὃν θερησκευτικῶς ἐτήρουν, ἀπαγορεύων τὴν σφαγὴν καὶ τὸν θάνατον τῶν ἀροτριῶντων βοῶν καὶ τῶν διὰ τὰς ἀμάξας χρησιμευόντων κτηνῶν, ἐπειδὴ ταῦτα συνετέλουν εἰς τὴν τῆς γῆς καλλιέργειαν καὶ διεμοιράζοντο τὰς ἐργασίας καὶ τοὺς κόπους τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Σόλων ἀπηγόρευεν ὁμοίως τὴν σφαγὴν τῶν διὰ τὰς κηδείας προωρισμένων βοῶν, καὶ οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν παραβαίνόντων τὸν νόμον τοῦτον ἐπεκρέματο ἡ ἐπὶ ἀσεβείᾳ πράξεις ἐπιβαλλομένη ποινὴ.

Ὁ Ἑλλάδιος ἀφηγεῖται ὅτι Ἀρεοπαγίτην τινὰ κατεδίκασε σύσσωμος αὐτῇ ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλή εἰς θάνατον, διότι ἐφόνευσεν στρουθίον, ὅπερ, ὑπὸ ἱερακος καταδικωμένον, κατέφυγεν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ.

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι αὐστηρῶς ἐτιμώρησαν πολίτην τινὰ κατηγορούμενον ὅτι ἐξέδαρε ζῶντα κριόν. Παρ' Ἀθηναίῳ φέρεται ὅτι ὁ νόμος ἀπηγόρευε νὰ σφάττωσιν ἀμνάδας οὐπω τεκούσας. Ἀλλ' ἐπὶ Σόλωνος ἤδη ὁ νόμος οὗτος εἶχε περιέλθει εἰς ἀχρηστίαν. Ὁ Πλούταρχος διισχυρίζεται ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν λόγον τῶν αὐστηρῶν τούτων διατάξεων, λέγων ὅτι ὁ πρὸς τὰ ζῷα οἶκτος συνεπάγεται ἀναγκαιῶς τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὀφειλομένην φιλανθρωπίαν καὶ τὰνάπαλιν ἡ πρὸς ἐκεῖνα σκληρότης τραχύνει καὶ τὴν πρὸς τοὺς συμπεριφορὰν.

Οἷοςδὴ ποτε ὁμως καὶ ἂν ᾖ ὁ λόγος τῶν προστατευτικῶν τῶν ζώων διατάξεων, τὸ εὐχάριστον εἶναι ὅτι ὅπως αἱ πλείσταις, οὕτω καὶ αὕτη ἡ εὐγενὴς ἀρχὴ εἶναι ἐλληνική.

I. B.

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

Παρετηρήθη ἐσχάτως ὅτι ὁ πνευματισμὸς ἐποιήσατο καταπληκτικὰς προόδους ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἰδίως ταῖς πόλεσι Βοστώνη, Νέξ' Υόρκη καὶ Φιλαδελφείᾳ. Καίτοι δὲ ἡ διάδοσις τῶν πνευματικῶν ἰδεῶν ἐπεκτείνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ Ἀμερικανικὰ παράλια, φόβος ἐπικεῖται μήπως αἱ ἰδέαι αὗται ῥιζοβολήσωσι καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας· διότι οἱ πνευματισταὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῶν ἡλλαζάν τὴν περὶ τὸ προσηλυτίζειν παλαιὰν μέθοδον καὶ κατέστησαν τὰς συνεδριάσεις τῶν προσιτὰς καὶ τοῖς βεβήλοις. Μέχρις ἐσχάτων ὁ πνευματισμὸς ἐδιδάσκετο διὰ θεωριῶν, ἐν ἐξαιρετικαῖς δὲ περιστάσεσι ἐγίνετο χρῆσις θαυμασίων ὁραμάτων, ὧν οἱ ἀξιούμενοι προσήλυτοι ἐθεωροῦντο ὅλβιοι ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν. Τανῦν καὶ ὁ χυδαιότερος τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ᾖ μεμνημένος τὰ πνευματικὰ μυστήρια, δύναται πληρώνων τὸ δικαίωμα τῆς εἰσόδου, νὰ παραστῇ εἰς Ἑλοποίηση τῶν πνευμάτων. Ἑλοποίησης (materialisation) δὲ καλεῖται ἡ διὰ μεσάζοντος (μέστου) μεταμόρφωσις τῶν ἀύλων μορφῶν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου εἰς ἔνσαρκα καὶ ὁσπεσθὴ σώματα, ἅπερ καθίστανται ὁρατὰ καὶ ἀπτὰ τοῖς παροῦσι κατὰ τὴν Συνεδρίαν. Μάλιστα δύναται τις νὰ τοῖς σφίγῃ τὴν χεῖρα καὶ νὰ τὰ ἐναγκαλισθῇ διότι κατὰ τὸ ἀμερικανικὸν περιοδικὸν *Nation* τὸ πρόσωπον αὐτῶν διαδραματίζεται ὑπ' ἀνθρώπων ζώντων, ὧν ἡ σκιαγραφία καὶ οὐχὶ τὰ χαρακτηριστικὰ διακρίνονται ὑπὸ τὸ τεχνητὸν ἐκείνο ἡμίφως. Ἐν Βοσώνη λ.χ. εὐρίσκονται πέντε μεσάζοντες (medium) ὧν ἕκαστος δίδει καθ' ἐβδόμηδα ἀριθμὸν τινα συνεδριάσεων μὴ ὑπερβαίνοντα τὰς ἑξ. Κατ' ἀρχὴν τὸ ἀκροατήριον εἶναι εὐάριθμον καὶ ἡ εἰσοδος γίνεται ἐπὶ πληρωμῇ. Εἰκοσὰς θεατῶν εἰσάγεται εἰς μικρὰν τινα αἴθυσαν, ἧς τὸ ἀπέναντι τοῦ ἀκροατηρίου μέρος εἶναι σκοτεινὸν καὶ καλύπτεται δι' αὐλαίας. Οἱ θεαταὶ τοποθετοῦνται κατὰ σειρὰν ἐπὶ ἐδρῶν, δὲν ἔχουσι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ὑψώσωσι τὸν ποδὰ ἢ νὰ διασταυρώσωσι τὰς κνήμας. Ἀρὰ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκροατῶν συμπληρωθῇ, σθένυνται πάντα τὰ φῶτα ἐκτὸς μιᾶς λυχνίας, καὶ ταύτης κεκρυμμένης ἐν ὑφάσμασι. Μετὰ τοῦτο ψάλλεται ἐπωδὸς τις συνοδευομένη διὰ μουσικοῦ τινος ὁργάνου. Αἶφνης λευκὴ τις μορφή ζωγραφίζεται ἀμυδρῶς εἰς τὸ βάθος τὰς αὐλαίας. Ἡ μουσικὴ σιγᾷ. Ταραχὴ καὶ συγκίνησις ἐπικρατεῖ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ. Οἱ μὲν κλίνουσι πρὸς τὰ ἔμπροσ, ἵνα ἴδωσι κάλλιον, οἱ δὲ τρέμουσι καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Ἡ λευκὴ μορφή καθίσταται μᾶλλον εὐδιάκριτος, καλεῖ διὰ σημείου ἕνα τῶν θεατῶν, τῷ ὁμιλεῖ χαμηλῇ τῇ φωνῇ, τὸν ἐναγκαλίζεται οὕτως ὥστε νὰ τῷ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ματαία σκιά καὶ εἶτα ἐκλείπει. Ἐτέρα σκιά τὴν ἀντικαθιστᾷ καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὅτὲ μὲν νεκρὰ μνηστὴ ἐμφανίζεται ζητοῦσα τὸν ζῶντα μνηστῆρά της, ὅτὲ δὲ μακαρίτης πατὴρ ποθεῖ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὴν θυγατέρα του. Ἐν μιᾷ τῶν τε-

λευταίων συνεδριάσεων τῆς Βοστώνης ὤφθη γυνὴ περιβεβλημένη νεφέλῃ ἐκ λευκοῦ τουλλίου καὶ ἐστολισμένη τὴν κόμην καὶ τὴν ζώνην διὰ φωτεινῶν κοσμημάτων παρεμφερῶν πρὸς τὰς μικροσκοπικὰς λυχνίας τοῦ Edison, ἧς αἱ χορεύτριαι τῆς *Opéra* τῶν Παρισίων μεταχειρίζονται πρὸς κόσμον τῆς κεφαλῆς τῶν. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν εἶδον νεάνιδα πνευματοποιουμένην ἐν τῷ αἰθέρι διὰ ταχυδακτυλογρικῆς δεξιότητος. Εἶναι ἀξιοπαρατήρητος ἡ εὐπιστία τῶν θεατῶν, οἵτινες πολλάκις παθαίνονται καὶ ἡθικῶς καὶ ὕλικῶς. Πρὸ πάντων αἱ γυναῖκες ἐξερχόμεναι τοῦ ὁράματος εὐρίσκονται εἰς τοιαύτην νευρικὴν κατάστασιν, ὥστε πολλάκις μεταβάλλουσι τὴν κωμωδίαν εἰς δράμα.

ΤΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΣΑΡΟΥ

Ἐν Ρωσίᾳ τὰ κτήματα τοῦ Αὐτοκράτορος θεωροῦνται ὡς περιουσία τοῦ στέμματος. Ἰνα δὲ λάβῃ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν ὁ ἀναγνώστης, σημειοῦμεν ὅτι μόνον τὰ Ἀλτάια κτήματα κατέχουσι χώρον 40,000,000 τετραγωνίων ἥτοι ὑπὲρ τὰ 770,000 μίλια, τὰ δὲ ἐν Νεοτσίνσκ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας ὑπολογίζονται εἰς 18,000,000 τετραγωνία. Ἐπὶ τῶν Ἀλταίων κτημάτων κεῖνται τὰ χρυσωρυχεῖα καὶ ἀργυρωρυχεῖα τῆς Βαρνούλ Παυλώβ, Σμογιώβ καὶ Λουτγιέππ, ἐν Σασούμ τὸ χαλκουρυγεῖον ἐν τῷ διαμερίσματι τῆς Σαλαγιρόβ καὶ τὰ μεγάλα ἐργοστάσια Γαβριλόβ πρὸς κατεργασίαν τοῦ σιδήρου. Αἱ ἐκ τῶν ἀπεράντων τούτων κτημάτων εἰσπράξεις εἶναι γελοῖως δυσανάλογοι πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτῶν. Τῷ 1882 ἀνῆλθον εἰς 950,000 ρουβλίων ἐνῶ τὸ καθαρὸν εἰσόδημα τοῦ παρελθόντος ἔτους προϋπελογίσθη εἰς 400,000 ρουβλίων. Τὰ ἔσοδα ὑπερέβησαν τὰ ἔξοδα κατὰ 1,500,000 ρουβλίων, ἀλλὰ τὰ μεταλλεῖα ἐπὶ-νεγκον ἔλλειμμα μεγαλύτερον τοῦ ἑκατομυρίου καὶ οὕτω προέκυψε τὸ ῥήθην ἀποτέλεσμα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται κάλλιστα ἐὰν μάθωμεν ὅτι τὰ μεταλλεῖα κεῖνται εἰς μέρη ἄδενδρα ἐνῶ τὰ μεταλλουργεῖα ἀνφοδομήθησαν εἰς τόπους δασώδεις, ἐνίοτε δὲ συμβαίνει νὰ ἀπέχη τὸ μεταλλεῖον τοῦ χυτηρίου 600—700 χιλιομέτρα, καὶ οὕτως ἡ δαπάνη τῆς μεταφορᾶς τοῦ ἀκατεργάστου ὕλικου εἶναι λίαν σημαντικὴ. Βαθμηδὸν δ' ὅλα τὰ περὶ τὰ μεταλλουργεῖα δάση ἐξηντλήθησαν καὶ ἡ καύσιμος ὕλη μεταφέρεται ἐξ ἀποστάσεως μεγαλειτέρας τῶν 100 χιλιομέτρων. Πρότερον τὰ μεταλλεῖα ἐχρησίμευον ὡς ποινικὴ τιμωρία, τῶν καταδικῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτοῖς καὶ βοηθουμένων κάπως ὑπὸ τῶν μεταναστατῶν, ὧν οἱ υἱοὶ ἀπηλλάσσοντο τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὰ μεταλλεῖα. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς χειραφετήσεως τῶν δούλων τὸ σύστημα τοῦτο μετεβλήθη καὶ ἐμισθώθησαν ἐργάται ἐλεύθεροι ὑπὸ τὰς συνθήκας συμφωνίας.

—505—

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ¹

[Μετάφρασις].

Συνήγεια ιδί σελ. 32.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦ. Ε'

Φωνή ἐκ τῶν νερτέρων.

Ὁ Ζαγρὰς ὡς ἐκ τῶν κόπων τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡτοιμάζετο νὰ τιμήσῃ δεόντως τὸ γεῦμα τοῦ φιλοξενούντος καὶ ὡς κυνηγὸς καὶ ὡς στρατιώτης ὅτε αἶφνης ὁ Τζανῆς στραφεὶς πρὸς αὐτὸν εἶπε·

— Ἰωάννη, φύλαξε τὴν ὄρεξίν σου· πρέπει πρῶτον νὰ γευθῶμεν ἡμεῖς οἱ δύο αὐτὸ τὸ κυνήγιον.

Καὶ κλίνας πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἔλαβε πινάκιον σκεπασμένον μὲ φύλλα δαφνοκερασέας διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐφαίνετο πτηνὸν τι ψητόν, τὸ ὅποσον ὅμως διατῆρει ἄθικτα εἰσέτι τὰ πτερὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν πτερυγίων καὶ τοῦ ὁποίου ἡ οὐρά, τροχαιοδῶς ἐσχηματισμένη, ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐπιδεικτικὸν τινος ἐδέσματος.

Οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ ἀντήλλαξαν βλέμμα συνεννοήσεως, ἐξαιρουμένου δὲ τοῦ Δουμβρόσκη πάντες ἔπαυσαν ἀσχολοῦμενοι περὶ τοῦ γεύματος καὶ συνεκέντρωσαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς μελλούσης νὰ ἐπακολούθησιν.

— Ἀναγνωρίζεις τὸν τέτρακκα τοῦτον Ἰωάννη; εἶπεν ὁ Τζανῆς, ἀφαιρῶν ἐντελῶς τὰ φύλλα ἀπὸ τοῦ πτηνοῦ.

— Ἄν ἦναι ὁ τέτραξ ὃν ἐφόνευσα, καλῶς ἤλθεν· εἶπεν ὁ Κροάτης.

— Αὐτὸς εἶναι τοῦλάχιστον ἐκεῖνος ὃν εἰς τῶν δύο μας ἐφόνευσε· τώρα θὰ μάθωμεν τίς εἶχε δίκαιον ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸν ἐπέτυχεν· τί εἶδους σφαιρίδια μετεχειρίσθης;

Ὁ Ζαγρὰς ἀναδιψήσας ἐν τῇ κυνηγετικῇ πῆρᾳ τοῦ ἐξήγαγε κέρατον κριοῦ κλειομένου κατὰ τὴν βάσιν του μὲ ἐπίπωμα χάλκινον τὸ ὅποσον ἔρριψε πρὸ ἑαυτοῦ.

— Σφαιρίδια μετρίου μεγέθους ἰδοῦ· εἶπε.

— Ὅχι μεμυγμένα;

— Ὅχι μεμυγμένα· ἐξέτασον.

Ὁ Παῦλος Μάκεβιτς, ὁ Νέστωρ τῆς συμμορίας, πρόσωπον σοβαρόν, πνεῦμα σπουδαῖον καὶ πεπειθήμενον ἀνὴρ, ὃν συνήθως ἐξέλεγον διαιτητὴν εἰς ὅλας τὰς διαφοράς, ἔχυσεν μέρος τῶν σφαιρίδιων τοῦ κέρατος εἰς μίαν τῶν παλάμων του ἣν ἐκλείσει παράυτα ἔπειτα δὲ ἐξέτεινε τὴν ἄλλην πρὸς τὸν Τζανῆν.

— Ἡ δοκιμὴ γίνεται διὰ σὲ ὡς καὶ δι' αὐτόν, εἶπε.

Ὁ Τζανῆς ἐξήγαγεν ἐκ τῶν θυλακίων του μικρὸν τινα σάκκον δερμάτινον κεκλεισμένον· «χονδρὰ σφαιρίδια διὰ δορκάδας» εἶπε, καὶ ἔχυσεν τὸ ἥμισυ περίπου μιᾶς βολῆς ἐν τῇ παλάμῃ ἣν ἔτεινεν αὐτῷ ὁ γηραιὸς Σλάβος.

Ἄς ἐννοηθῇ καλῶς καὶ ἀπαξ διὰ παντός, Ἰωάννη, ὅτι ἡ δοκιμὴ αὕτη γίνεται ἀνευ μνησικακίας τοῦ παρελθόντος.

— Τότε πρὸς τί γίνεται;

— Χάριν ἀπλῆς περιεργίας, σύντροφε·

θέλω νὰ μάθω τίς ἐξ ἡμῶν ὑπῆρξε δεξιότερος.

— Μὰ τὴν Παναγίαν! μόνος ἐπυροβόλησα.

— Μὰ τὸν Διάβολον! δύναμαι νὰ εἶπω τὸ αὐτό.

Ὁ Τζανῆς ἐθύθισε τὴν λεπίδα τοῦ ἐγχειριδίου του μεταξὺ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς πτέρυγος ὅπου ἐφαίνετο πρόδηλος ἡ πληγὴ· μολυβδοτεμνίχῃ τινι ἔπασον ψοφοῦντα ἐπὶ τοῦ ξυλίνου πινακίου. «Σφαιρίδια τῆς ἀριστερᾶς», ἐξεφώνησεν ὁ Παῦλος ἀνοίγων τὴν παλάμην ἥτις περιεῖχε τὸ δείγμα τοῦ Τζανῆ.

Ὁ νέος στρατιώτης ὠχρίασεν· ἡ πλαγία ρυτίς διαχώρισε παράυτα εἰς δύο τὸ μέτωπόν του. Ἐκ νέου οἱ ἀρχηγοὶ ἤρξαντο ἀνταλλάσσοντες βλέμματα. «Εἶναι προδότης», «εἶναι κατὰσκοπος», ἐπιθύρσαν τινες αὐτῶν χαμηλῇ τῇ φωνῇ. Μὲ μύλυθον καὶ ὅχι μὲ ἀργυρον πρέπει νὰ πληρώσῃ αὐτὸν ὁ ἀρχηγός. Μόνος ὁ Δουμβρόσκης οὐδὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὸ γεγονός τοῦτο· αὐτὸς κατεβρόχιζεν ἡδῇ.

— «Ἄς μὴ γείνη λόγος περὶ τοῦ πράγματος τοῦ λοιποῦ», εἶπεν ὁ Τζανῆς λαμβάνων ἥθος γενναῖόν· καὶ ἀποθήσας διὰ τῆς χειρὸς τὸ πινάκιον τοῦ τέτρακος ἔρριψεν ὀπισθεν τὰ φύλλα τῆς δαφνοκερασέας ὡς διὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς ἔριδος. Ἄλλ' ὁ Ζαγρὰς ἐλκύσας πρὸς ἑαυτὸν τὸ πτηνὸν ἀνέκραξεν.

— Ὅχι δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ τέτραξ ὃν ἐφόνευσα.

— Αὐτὸς εἶναι τοῦλάχιστον ἐκεῖνος χάριν τοῦ ὁποίου σήμερον τὴν πρωίαν παρ' ὀλίγον νὰ συγκρουσθῶμεν.

— Ποῖος θὰ τὸ ἀποδείξῃ;

— Ἀμφιβάλλεις περὶ τῆς καλῆς μου πίστεως.

— Ὡς ἀμφιβάλλεις σὺ περὶ τῆς ἐμῆς.

— Εἶπον τοιοῦτόν τι;

— Τί σημαίνει ὁ γλυκὺς λόγος, ὅταν τὸ δηλητήριο ὑπάρχῃ εἰς τὴν καρδίαν.

Ἡ ἔρις ἐκλινεν εἰς ἐξαγρίωσιν καὶ ἡδῇ ἀμφοτέρωθεν, εἰ καὶ ἡγωνίζοντο νὰ συγκρατῶσιν ἑαυτούς, αἱ λέξεις «σταυρωτής» καὶ «ληστής» ἀνῆρχοντο εἰς τὰ χεῖλη των· ἀλλ' αἶφνης ὁ Ζαγρὰς ἀνεγείρων τὸ μέτωπον μετὰ θριαμβευτικοῦ καὶ προκλητικοῦ ὕφους εἶπε τείνων τὸν δάκτυλον πρὸς τὸν τέτρακα.

«Δὲν ἐφύσθην, ἰδοῦ».

Εἶχεν ἀνακαλύψει ἐτέραν πληγὴν κεκοιμημένην ὑπὸ τὰ μεγάλα πτερὰ τοῦ πτηνοῦ· ἐξετασθείσης δὲ καὶ ταύτης τῆς πληγῆς, ἔπασαν ἐξ αὐτῆς σφαιρίδια μετρίου μεγέθους. Ἀμερόληπτος καὶ ἀπαθὴς ὡς ὁ νόμος ὁ γέρον Παῦλος ἤνοιξε καὶ τὴν ἄλλην παλάμην του· «σφαιρίδια τῆς δεξιᾶς», εἶπεν.

Ὁ Τζανῆς δυσκόλως ἠδύνετο νὰ ἐξηγήσῃ τὸν ἐντελὴ ταυτοχρονισμὸν δύο πυροβολισμῶν, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν βαλλόντων καὶ ἕνα μόνον κρότον παρχόντων, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον ἐπιτετραμμένη ἡ ἀμφισβολία. Ἐγερθεὶς ἀπετάθη πρὸς τὸν Κροάτην, λαμβάνων τὴν συνήθη αὐτῷ θεατρικὴν στάσιν.

«Ἔνε μου, εἶπε μετὰ χειρονομίας, συμ-

παθείας καὶ φιλίας, καλῶς ἐμάντευσας ὅτι ἐνεφιλοχῶρει ἐντός μου σπόρος δυσπιστίας καὶ ἦτο ἀναγκασία ἡ τελευταία δοκιμασία διὰ νὰ ἀπαλλαγῶ ἐκ ταύτης προέκυψεν ἡ εἰλικρινείᾳ σου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ φιλία μας ἀγνή καὶ ἰσχυρά. Τώρα πιστεύω ἐντελῶς εἰς τὸν λόγον σου. Ναί, ἤλθες εἰς τὰ ὄρη ταῦτα τοῦ Μαυροβουνίου μόνον χάριν κυνηγίου· ναί, σὺ εἶσαι καὶ οὐδεὶς ἄλλος ὅστις εἰς τὴν κλεισώρειαν τοῦ Σλοῦν ἐφείσθης τῆς ζωῆς μου, καθὼς σὺ εἶσαι ὅστις σήμερον ἔσωσας τὴν ζωὴν τῆς Χρίστας.

Ἐπειτα περιφύρων βλέμμα ἐξουσιαστικὸν περὶ ἑαυτὸν ἐξηκολούθησεν· «Ἄν ἄλλοι, εὐκόλως ἐκφοβιζόμενοι, συνέλθον τὸ κατ' ἀρχὰς ὑδριστικὸς ὑπονομίας κατὰ σοῦ, ἐλπίζω ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην ἐρωτίσθην ὅπως ἐγώ.

Τινὲς τῶν συνεστιατόρων ἀπήντησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν διὰ νεύματος καταπρακτοῦ.

«Οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ἐπανελάβεν ὁ Τζανῆς μὲ τόνον ἐπισημύτατον, εἶχον συνήθειαν, ὡς ἀκούω, πρὶν ἀναλάβωσι τολμηράν τινα ἐπιχείρησιν ἢ πρὶν συνάψωσι νέαν φιλίαν νὰ ὁμώσωσι τὸν ὄρκον ἐπὶ τοῦ σώματος φασιανοῦ ἢ ἐρωδιοῦ. Ἐγὼ ὀρκίζομαι ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς τούτου πτηνοῦ ὅπερ ὁμοῦ ἐφονεύσαμεν· εἴθε ταχέως νὰ φθάσῃ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ ἔχωμεν κοινούς τοὺς ἐχθρούς. Κατὰ τὰ ἔθιμα ἡμῶν ὁσάκις δύο γενναῖοι ἐνώνωσι τὰς καρδίας αὐτῶν εἰς δεσμὸν ἀδιάρρηκτον, γίνονται σταυραδελφοί· ἀφίνοντες τὰ τυφεία των σταυροειδῶς ἐστηριγμένα εἰς τὴν θύραν ἐκκλησίας εἰσέρχονται καὶ γονυπετοῦσιν ἐνώπιον τοῦ ἱερέως ὅστις εὐλογεῖ αὐτούς· ἐδῶ δὲ ἔχομεν μῆτε ἐκκλησίαν μῆτε ἱερέα· ἀλλὰ τί σημαίνει; Θέλεις νὰ γείνης σταυραδελφός μου; ἠρώτησεν ἐν τέλει τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα.

Δὲν δύναμαι, ἀπήντησεν ὁ Κροάτης χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν τεινομένην αὐτῷ χεῖρα· ὁ ἱλλυρικὸς νόμος διατάσσει ἵνα οἱ σταυραδελφοὶ μηδέποτε χωρισθῶσι καὶ ἡμεῖς μετ' ὀλίγον θὰ χωρισθῶμεν, διατάσσει νὰ προσεῦχωνται ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ καὶ ἡ ἡμετέρα λατρεία εἶναι διάφορος· σὺ εἶσαι ὀρθόδοξος, ἐγὼ καθολικός· διατάσσει ὡσαύτως νὰ πολεμῶσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν σημαίαν ὁ εἰς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου· ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης τῆς Αὐστρίας, καθ' ἣς σὺ, Τζανῆ, καὶ οἱ ἰδιόκοι σου ἀνέλθον τὰ ὄπλα.

— Ἐχεις δίκαιον, σύντροφε· ἡ ἀρνησίς σου ἐνισχύει τὴν καλὴν ἰδέαν ἣν ἐσχημάτισα περὶ σοῦ.

Αἶφνης ἠκούσθη ἄπωθεν ἦχος ὅμοιος πρὸς τὸν σφαδασμὸν ἀνέμου εἰσορμῶντος ἐντός τινος κοιλότητος ἢ πρὸς τὸν μυκηθμὸν ἀγρίου θηρίου ἡκιστα δὲ ὅμοιος πρὸς τὸν ἦχον χειροποίητοῦ ὀργάνου. Οἱ στρατιῶται οἱ ἐσθιοντες εἰς τοὺς διαφόρους κύκλους ἔτεινον τὸ οὖς μετὰ ζωνῆας ἀνησυχίας. Ὅταν δεῦτερος ἦχος ἠκούσθη ὁμοίως τῷ πρώτῳ ἀλλὰ μᾶλλον εὐδιάκριτος, ὅλοι οἱ συνδαιτυμόνες ἠγέρθησαν ἐκβάλλοντες κραυγὴν χαρᾶς.

«Τί ὦρα εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Τζανῆς.

1. Μελοποιήσας τὸν κ. X. B. Saintine.

— Τρεῖς καὶ ἡμίσεια, ἀπεκρίθη ὁ στρατιώτης τοῦ Καττάρου ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του πλατὺ ἀργυροῦν ὠρολόγιον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἐπισκοπῆσεως ἐκίνησεν οὐχ ἥττον βλέμματα φλογερᾶς ἐπιθυμίας.

— Ἐντὸς ὀλίγου ἀναμφιβόλως θὰ ἦσαι ἐλεύθερος, Ἰωάννη, νὰ ἀναχωρήσῃς, εἶπεν ὁ Σκλαβοῦνος· ἂν ἐνεκα τῆς κακοτροπίας τῆς Χρίστας δὲν ἔλαβες τὴν ἀλυσιν, θὰ λάβῃς τὴν διπλοσίαν ἀξίαν εἰς χρήματα, ὥστε νὰ ἀναχωρήσῃς αὐθιμὲρ ἂν θέλῃς εἰς Βέρπαν.

Ὁ Ζαγρὰβ ἐταράχθη εἰς τὰς λέξεις ταύτας τὰς ὑποσημαινούσας ὡς προσεχῇ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ὅποῖον μέσον εἶχε νὰ παρατείνῃ τὴν διαμονὴν του μετὰ τῶν Σλάβων; Πῶς ποτε ἤθελεν ἐκπληρώσει τὴν περὶ τοῦ αἰχμαλώτου ὑποχρέωσιν ἣν ἀνέλαβεν; Αὐτὸς ὁ Πέτρος Τζανῆς, ὅστις δὲν ἦτον ὁ σύζυγος τῆς Χρίστας ὅστις ἐμίσετο μάλιστα ὑπ' αὐτῆς, τί ἦτο λοιπὸν; Ἐπὶ μίαν στιγμὴν συνεκινήθη μάλιστα ἐπὶ ταῖς περὶ φιλίας καὶ ἀφοσιώσεως αὐτοῦ διακηρύξεσιν· ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὀλίγον ἔλειψε νὰ λάβῃ τὴν χεῖρα ἣν τῷ ἔτεινεν· ἀλλὰ τὸ ἐνστικτὸν του ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ ἀγνωστος ἐχθρὸς, ὃν ἀπὸ ἐνὸς ἔτους καταδικάζει ἐν τοῖς ἐκδικητικοῖς αὐτοῦ ὀνείροις. Ἡ Χρίστα μόνη δύναται νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας του καὶ θὰ ἐπικρίδῃ ἄρ' ἂν γὰρ τὴν Χρίσταν;

Ἐν ᾧ παρεδίδετο εἰς τὰς σκέψεις ταύτας, τρίτην φορὰν ἠκούσθη ὁ αὐτὸς ἦχος ἀλλ' ἐγγύτερος ἐξεγείρας συγχρόνως πάσας τὰς ἡχοὺς τῆς κοιλάδος τῶν πετρίδων. Ὁ Τζανῆς εἰσαγαγὼν τοὺς δακτύλους του εἰς τὸ στόμα ἐξέβαλεν ὀξὺν συριγμὸν ὅμοιον πρὸς φωνὴν ἀετοῦ.

Τότε εἶδον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψηλοῦ λόφου ἐκ κιμωλίας γῆς γυμνῆς διαγραφομένην τὴν σκιὰν ἀνδρὸς κρατοῦντος κέρας βουβάλου χρησιμεῖον αὐτῷ ἀντὶ σάλπιγγος. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος μετ' ὀλίγον ἐθεάθη κατερχόμενος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους οὐχὶ βαδίζων ἀλλ' ὀλισθαίνων ὡς ἔλκυθρον ἐπὶ τῶν σιδηρῶν αὐτοῦ πτερῶν· καθ' ὅσον ἐπροχώρει νέφος ἐκ κόνης κιμωλίας διεγράφετο περὶ αὐτὸν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐκ τοῦ νέφους τούτου ἐξῆλθεν ἄτομον λευκὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ὡς ἐνσαρκον ἀγαλμα, καὶ ἐπλησίωσε, χαιρετῶν στρατιωτικῶς, ἐνώπιον τῆς τραπέζης τοῦ ἀρχηγοῦ.

«Ζήτω ὁ Μάρκος!» ἐκραύγασαν ἐν χορῷ πάντες οἱ συνδικτυμένους συνηγμένοι ἤδη πέριξ τοῦ νεοελθόντος ἐκτὸς τοῦ Δαλματοῦ Δουμπρόσκη, ὅστις ἐξηκολούθει τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τῆς πυραμίδος.

Ἀπὸ ὁ Μάρκος ἐτινάχθη καὶ ἀνέπνευσεν ἐν ἀνέσει ὁ Τζανῆς τῷ εἶπε.

«Λοιπὸν, πιστέ μου, ἂς ἴδωμεν τὴν ἐκθεσίν σου περὶ τῆς ἀποστολῆς σου· ἔφθασες εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ναρέντου; εἶδες τὸν κόμητα Ζαπόλσκυ;

— Τὸν εἶδον, στρατηγέ μου, τῷ ὠμίλησα, ἀπήντησεν ὁ Μάρκος πνευστικῶς εἰσέτι· εὗρίσκειτο ἐν μιᾷ τῶν ἐπαύλεων του παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ κόλπου, ὅταν ὁ κυ-

βερνήτης τοῦ τρεχαντηρίου μᾶς ἀπεβίβα-σε ἐμὲ καὶ τὸν Χασάν. Κατ' εὐθεῖαν ἐπορεύθη πρὸς τὸν κόμητα, εὗρον αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν Οὐγγρων χωρικῶν, οὓς μετέφε-ρεν ἐξ Οὐγγαρίας, ἵνα ἐγκατοικήσῃ ἐν Δαλματίᾳ, τιμίους τινὰς, καθ' ἃ λέγει, ἄνθρωπους. Οἱ πάντες εἰργάζοντο ὡς ὑπηρέται καὶ αὐτὸς ὁ εὐγενὴς Ζαπόλσκυ κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ μαστίγα ἐξήγειρε τὸν ζῆλον τῶν ἀροτριῶντων ζῶων του καὶ ἐνίοτε τῶν τιμίων του χωρικῶν.

— Καλὰ, ἔπειτα;

— «Εὐγενέστατε, σὰς φέρω κακὴν εἰδή-σιν» ὁ προσφιλεὴς καὶ ἐντιμὸς ἀνεψιὸς σας Γεώργιος Ἀρσάιν συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἀν-εξαρτήτων Σλάβων, οἵτινες δύνανται καὶ νὰ τὸν κακομεταχειρισθῶσιν». Ἰδοὺ τὸ προοίμιόν μου.

— Πολὺ καλὰ· καὶ τί ἀπεκρίθη;

— Μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἐκαίνοι τοὺς ὁ-ποίους ὠνόμαζον Σλάβους ἦσαν λησταὶ καὶ ὅτι ὁ ἀνεψιὸς του ἦτο μία μοσχομάγ-κα, εἰς ἄσωτος, ὅστις κατεβρόχθισεν ἤδη τὴν περιουσίαν τοῦ μακαρίτου πατρός του καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ἦτο ἤδη ἐνῆλιξ καὶ ὅτι αἱ ὑποθέσεις τοῦ ἀνεψιοῦ δὲν ἀπέβλε-πον πλέον τὸν θεόν. Καὶ ἔπειτα ἐπανήρ-χισε νὰ μαστιγῶν τοὺς βόας του, χόπ! καὶ προῦ! καὶ κλάκ! καὶ φουάτ! χωρὶς νὰ φανῇ μεριμνῶν ἵνα ἀκούσῃ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας.

— Δὲν εἶσαι ἄνθρωπος ἀποθαρυνόμενος τόσῳ εὐκόλως, Μάρκε.

— Ἐννοεῖται, στρατηγέ μου, δὲν ἐτα-ξείδευσα βεβαίως ἀπὸ τοῦ λιμένος τοῦ Καττάρου εἰς τὸν τοῦ Ναρέντου ἐπὶ τρε-χαντηρίου ἀνοικτοῦ, μὲ κίνδυνον τοῦ νὰ φθῶ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, ἢ νὰ στραγγισθῶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἢ νὰ πνιγῶ ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἢ νὰ κρεμασθῶ ὑπὸ τῶν Αὐ-στριακῶν μόνον διὰ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ χαιρετήσω τὸν γέροντα ἐξηνταβελόνην καὶ διὰ νὰ παρῶ αὐτῷ εἰδήσεις περὶ τῆς οἰκογενείας του.

— Βεβαίως· καὶ λοιπὸν;

— Λοιπὸν, ἐξηκολούθησεν ὁ Μάρκος, λαθὼν εἰς χεῖρας τὴν ἐπιστολήν σου, παρηκολούθησα τὴν γρατίν ἀλώπεκα ὅπι-σθεν τοῦ ἀρότρου «Σὺ εἶσαι πάλιν, ἀγγε-λε κακῶν;» εἶπε παρατηρῶν με λοξῶς. Οὐχ ἥττον ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν καὶ ἡ ἀ-νάγνωσίς της μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐνέβαλεν αὐ-τὸν εἰς σκέψεις, διότι διατρέχων αὐτὴν ἐκτένιζε τὸ γένειόν του μὲ τοὺς ὄνυχάς του καὶ ἔβλεπε τὸν πῶγονα. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα στραφεὶς πρὸς ἐμὲ καὶ ἐξετάζων με λεπτομερέστερον

«Τίς εἶσαι;» ἠρώτησεν.

«— Ἰδιοκτήτης τρεχαντηρίου καὶ γραμματοκομιστῆς ἐν Ραγούζῃ.

«— Τὸ ὄνομά σου;

«— Δημήτριος Πετρόβνος.

«— Καλὰ· λοιπὸν, Πετρόβνο, φίλε μου, ἔχω μεγάλην ἐπιθυμίαν διὰ νὰ ἀνταμεί-ψω τὰς ὑπηρεσίας σου, νὰ σὲ στείλω εἰς τὸν λιμένα νὰ κόμης ἐν λουτρὸν δύο ὠ-ρῶν μὲ τὴν κεφαλὴν σου εἰς τὸν πυθμένα καὶ τοὺς πόδας σου εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· ἢ ἐπιστολή αὕτη εἶναι σύρραγμα ψευδο-λογικῶν» ὁ Πέτρος Τζανῆς ἀπέθανε καὶ ὁ

ἀνεψιὸς μου εὗρίσκειται ἐν Βιέννῃ καὶ σὺ «εἶσαι ἀγύρτης καὶ λαποδύτης».

— Τὸν ἐφόνευσας; ἠρώτησεν εἰς ἐκ τῶν νέων ἀρχηγῶν κλίνων τὴν κεφαλὴν του καὶ βλέπων κατὰ πρόσωπον τὸν Μάρ-κον.

— «Ὁχι, δὲν τὸν ἐφόνευσα, ἀλλὰ τὸν ἀντέκρουσα μετὰ σταθερότητος καὶ ὑψη-λοφροσύνης, ἀποδεικνύων αὐτῷ ὅτι ἡπα-τάτο, ὅτι ἡ ὑπογραφή ἦτο ἀναμφιβόλως ἡ τοῦ Τζανῆ, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σλάβων, εἴ-περ ποτε πανισχύρου, ὅστις κατεῖχεν αἰχ-μάλωτον τὸν ἀνεψιὸν του Γεώργιον. Ὅ-πως δὲ πείσω αὐτὸν ἐπεκαλέσθην τὸν Θεόν καὶ τὴν Παναγίαν καὶ τοὺς ἁγίους πάν-τας καὶ τὸ συμπέρασμα μου ἦτο ὅτι μό-νον μέχρι τῆς ἐσπέρας τῷ ἐδίδον προθε-σμίαν διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν ἀπάντησίν του εἰς ἄκοπον ἢ κομμένον χρυσόν.

— Πολὺ ὀρθῶς, πιστέ μου, καὶ τότε;

— Τότε μοὶ ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ ἐ-πανήρχισε τὸ ἔργον του χόπ! καὶ κλάκ! καὶ φουάτ.

— Ἀλλὰ τὸ ἐσπέρας; ἠρώτησεν ὁ Σκλαβοῦνος, οὕτινος ἡ ἀνυπομονησία ἠρ-ξάτο προβαίνουσα εἰς παραφορὰν.

— Τὸ ἐσπέρας, ἀπεκρίθη ὁ Μάρκος με-τὰ ψυχραιμίας ἀκλονήτου, ὁ Χασάν καὶ ἐγὼ εἰχομεν ἐπὶ τὰ ἔχνη ἡμῶν ὅλους τοὺς Οὐγγρους καὶ ὅλους τοὺς μολοσσούς τῆς χώρας· ἀδύνατον νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ τρεχαντήριον καὶ ἡναγκάσθωμεν, ἵνα φύ-γωμεν τὸ ταχύτερον, νὰ πηδήσωμεν εἰς τὰ πρῶτα τυχόντα δαλματικά ἱππάρια γυμνὰ καὶ νὰ σπεύσωμεν ἀπὸ βυτῆρος πρὸς τὴν Ἐρζεγοβίνη. Τοιαύτην, στρα-τηγέ μου, ὑποδοχὴν ὁ κόμης Λαδίσλας Ζαπόλσκυ ἐποιήσατο πρὸς τοὺς ἀπεσταλ-μένους σου.

— Ὁ σκύλος! ἀνάθεμα τὸ γένος του καὶ τὸ κορμί του! ἀνέκραξεν ὁ Τζανῆς μακρὰν πύσης ἀξιοπρεπείας καὶ βασιλι-κῆς σεμνολογίας. Πέριξ αὐτοῦ οἱ ἀρχισυμ-μοσιῖται εἶχον ὕψος καταβεβλημένον· μό-νον ἐν πρόσωπον ἐφάνη ἐπὶ μίαν στιγμὴν περιχαρὲς, τὸ τοῦ Ζαγρὰβ· τὸ γεγονός τοῦτο ἡδύνατο νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν ἀνα-χώρησίν του.

«Διατί λοιπὸν, ἀγγελε κακῶν, ἐπανε-λαβεν ὁ Τζανῆς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Μάρκον, διατί τὸ κατ' ἀρχὰς ἐφάνης ὅτι μᾶς ὑπέσχεσο μεγάλα πράγματα;»

— Διότι ἐνίοτε καλὴ τις σκέψις ἀξίζει ὁλόκληρον περιουσίαν· ἐπὶ τοῦ παρόντος ταύτην μόνον φέρω.

— Ἐξηγήσου.

— Ἡ ἐπιχείρησις δὲν ἦτο καλὴ· ἐξε-τιμήσαμεν τὸν αἰχμαλώτον πολὺ κατω-τέρω τῆς ἀξίας του. Δεκαπέντε χιλιάδας βενετικὰ δουκάτα ὡς λύτρα τοῦ Γεωργίου Ἀρσάιν ἐν ᾧ ὁ Γεώργιος οὗτος εἶναι κληρονόμος τοῦ κόμητος Ζαπόλσκυ! ἐν ᾧ ὁ κόμης οὗτος ἂν καὶ τὸ φαινόμενον Ἀ-θίγγανος κατέχει τόσον χρυσόν ὅσον τὰ μεταλλεῖα τοῦ Σχέμνιτς δὲν δύνανται νὰ παραγάγωσιν ἐπὶ δέκα ἔτη! Τὸν χρυσόν τοῦτον ὁ γέρον φιλάργυρος φυλάττει δι' ἑαυτὸν, τὸν ἐπωάζει, τὸν ἀπολαμβάνει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, τὸν συνάγει εἰς στήλας, εἰς σωρούς, εἰς ὄρη ἐντὸς τινος πύργου

περιπεφραγμένου διὰ χανδάκων καὶ τειχῶν, ὃν ὀνομάζει ἐξοχικὴν τοῦ ἔπαυλιν! Δὲν ἠθέλησεν οὐδὲ τὸ χιλιοστημόριον τοῦ θησαυροῦ τούτου νὰ μᾶς δώσῃ, ἐν ᾧ ἐπρόκειτο περὶ ἐξαγορᾶς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνέψιου τοῦ λοιπὸν, στρατηγέ μου, ἐσκέφθην τὸ κατ' ἐμὲ ὅτι διὰ τὸν τιμωρήσωμεν ἔπρεπε νὰ ἀρπάξωμεν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν καὶ τὸ σχέδιον εἶναι ἐκτελέσιμον».

Ἡλεκτρικὴ κίνησις συνεπύκνωσε περὶ τὸν Μάρκον τὸν κύκλον τῶν προσεκτικῶν τοῦ ἀκροατῶν.

«Τόσῳ μᾶλλον ἐκτελέσιμον, ἐπανελάβετο ὁ ῥήτωρ καθόσον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀφήκαμεν φίλους, οἵτινες δυσανασχετοῦσι διὰ τὴν ἐν Μαυροβουνίῳ παραταθεῖσαν ἡμῶν διαμονήν. Ὁ Χασάν τὸ κατ' ἐαυτὸν τόσον θεωρεῖ τὸ σχέδιον εὐεκτέλεστον, ὥστε ἠθέλησε νὰ μείνῃ ἐπὶ τῶν δαλματικῶν συνόρων ἐν τινὶ ἀκατοικήτῳ θέσει καλουμένη *Παληὰ σπήτια*, ὅπου μᾶς περιμένει κατοπεύων τὴν χώραν καὶ τὰ περίεξ.

— Αὐτὸς ὁ πύργος τοῦ κόμητος, ἐν ᾧ φυλάττονται οἱ θησαυροὶ του, ποῦ κεῖται; ἠρώτησεν ὁ Τζανῆς.

— Πλησίον τοῦ Ναρέντου μεταξὺ τοῦ λιμένος καὶ τοῦ ποταμοῦ.

— Καὶ ποῖα εἶναι ἡ ἀπόστασις τοῦ ἀφ' ἡμῶν;

— Διελεύοντες τὴν Ἐρζεγοβίνη καὶ τὴν Βοσνίαν θὰ χρειασθῶμεν τρεῖς ὁλόκληρους ἡμέρας ὥσας ἐχρειάσθην ἵνα φθάσω ἐδῶ!

— Ἀλλὰ μᾶς προτείνει ἐκδρομὴν κλεπτῶν ὁ Μάρκος, παρετήρησεν αἰφνης ὁ Παῦλος. Κατήντησε λοιπὸν εἰς τοιοῦτον σημεῖον ὁ στρατὸς τῶν Σλάβων, ὥστε δὲν τολμᾷ πλέον νὰ ἐπιτίθεται εἰμὴ κατὰ τῶν ἐξοχικῶν ἐπαύλεων;

— Στάσου, στάσου, γενναῖέ μου Πολωνέ, (οὕτως ἀπεκάλουν τὸν γέροντα Παῦλον ὅστις ὑπερέττησεν ὡς ἐβελοντῆς ὑπὸ τὸν Κοσκιούσκον κατὰ τὴν τελευταίαν πολωνικὴν ἐπαναστάσιν)· ἡ ἐξοχικὴ ἔπαυλις τοῦ Ζαπόλσκυ δὲν ὁμοιάζει τὰς λοιπὰς· μήπως παρέλειψα νὰ σοῦ πληροφορήσω ὅτι εἶναι ἀληθὴς πύργος, περικυκλούμενος ὑπὸ τάφρων καὶ παχέων τειχῶν καὶ ὅτι φυλάσσεται ὑπὸ τεσσαράκοντα χαϊδούκων ὀπλισμένων μέχρις ὀδόντων, οἵτινες κάλλιστα δύνανται νὰ θραύσωσι τὸ γηραλέον κρανίον σου;

— Εὐγενῆ σύντροφε, προσέθηκεν ὁ Πέτρος Τζανῆς, τὸ χρῆμα τὸ ὅποιον ζητεῖ τις διὰ μέσου τῶν κινδύνων καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τῆς ζωῆς του δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ᾔναι κλοπιμαῖον. Ἀλλως τε ἐν τῇ πάλῃ κατὰ τῶν δυναστῶν μας ἡ λεία εἶναι ὁ μόνος τροφὸδότης καὶ ὑπουργὸς τῶν οἰνομικῶν μας.

Ἐπειτα στραφεὶς πρὸς τοὺς λοιποὺς εἶπε·

«Σύντροφοι, ἂς υπάγωμεν νὰ ἀναγγεῖλωμεν ὅτι ζῶμεν εἰς ἐκείνους οἵτινες μᾶς νομίζουσι νεκροὺς· ἂς μᾶς ἀκούσωσι φωνάζοντας τὸ ἐγερτήριο ὅχι ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων τούτων, ὅπου δὲν δύνανται νὰ μᾶς προσβάλλωσιν, ἀλλ' ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἐν μέσῳ τῶν κτημα-

των τῶν. Ἄς μὴ ἀποκρύψωμεν μηδὲν· ἡ ὁδὸς ἣν θὰ βαδίσωμεν εἶναι κινδυνώδης· ὑπάρχουσι ποταμοὶ καὶ τάφροι πρὸς διάβασιν, τείχη πρὸς ἀνάβασιν καὶ φρούριον πρὸς τὴν ἐξ ἐφόδου ἄλωσιν, πρὸς δὲ καὶ χρυσὸς πρὸς διανομήν. . . Ποῖος ἀπὸ σᾶς, παιδιὰ, θέλει μερίδιον τοῦ κινδύνου καὶ τῆς λείας;

— «Ὅλοι», ἀνέκραξαν οἱ Σλάβοι ἐκβάλλοντες φρενητιώδη «ὀρρά».

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Ὁ κυρὸς Λάζαρος.

Ὅταν ὁ θόρυβος κατηνύσθη, ὁ Τζανῆς ἀναλαμβάνων τὴν θέσιν του καὶ ἰδὼν κενὴν τὴν τοῦ Ζαγρὰβ ἡρώτησε·

— Τί ἐγίνεν ὁ ξένος μας;

— Οἱ στρατιῶται τοῦ Αὐτοκράτορος δὲν συνειθίζουσι νὰ ἐορτάζωσιν ἐπὶ τόσον καιρὸν· φαίνεται ὅτι ἐπῆγε νὰ ἀκούσῃ τοὺς μυξοὺς σφυρίζοντας ἵνα διασκεδάσῃ, τῷ ἀπεκρίθησαν.

— Θὰ ἐπωφεληθῶ τῆς ἀπουσίας του ἵνα σοὶ ἀποτείνω μίαν ἐρώτησιν, εἶπεν ὁ Παῦλος.

— Ὁμίλει, γηραιέ μου σύντροφε· ἡξεύρεις ὅτι σὲ ἀκούω πάντοτε μετὰ προσοχῆς.

— Τί θὰ πράξῃς ὡς πρὸς τὸν Κατταρινὸν στρατιώτην· θὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐσπέραν ταύτην;

— Ἀναμφιβόλως.

— Ἀλλὰ τότε τί γίνεται ἡ πρὸς τὸ Ναρέντον ἐκστρατεία μας;

— Πῶς;

— Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εἶναι κύριος τοῦ μουσικοῦ μας; δὲν ἐξετέθη καὶ ἐγένετο δεκτὸν τὸ σχέδιον τοῦ Μάρκου ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ; Πῶς θὰ ἐξασφαλισθῇ περὶ τῆς ἐχεμυθίας του;

— Ὑπάρχει μέσον τι εἶπεν ὁ Δουμβρόσκης, ἔχων τὸ στόμα πλήρες, καὶ τὸ μόνον ἀσφαλές· ἀναλαμβάνω ἐγώ. . .

Ὁ Τζανῆς ἐξετόξευσε κατ' αὐτοῦ βλέμμα μανιώδες.

— Ἄς μὴ λησμονήσῃ κανεὶς ἐδῶ, εἶπεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι φίλος μου καὶ ὅτι ἔσωσε τὴν ζωὴν τῆς Χρίστας.

— Λοιπὸν θὰ παραιτήσωμεν τὴν σχεδιασθεῖσαν ἐπιχείρησιν;

— Ἄν ᾔναι ἀνάγκη, θὰ παραιτήσωμεν αὐτήν.

Ὅλοι οἱ ἀρχισυμμοῦται παρετήρησαν ἀλλήλους ἐκπληκτοί· ἐνᾷ δὲ ἐκ τῶν ἄλλων ὁμάδων ἠκούοντο κραυγαὶ χαρᾶς καὶ θορύβου, ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ Τζανῆ ἐφάνη ἀποπτᾶσα αἰφνης ἡ εὐθυμία συγχρόνως μετὰ τῆς πείνης.

Μετὰ μακρὰν σιγὴν εἰς τῶν συνδαιτυμόνων ἀνεκραύγασεν ἐξαίφνης «Κιζιλόβα, Κιζιλόβα, πότε θὰ σ' ἐπανίδω;» ὥσει νὰ ἀπηύθυνεν ἄσμα πρὸς τὴν ἀποῦσαν πατρίδα. Ἦτο οὗτος συμπατριώτης τοῦ Τζανῆ, νέος Σκλαβῶνος, μεγάλης ἀξιοπρεπείας, μὲ πώγωνα ἐρυθρὸν καὶ ἀκανθώδη, μὲ φωνὴν ἡχηράν, μαλακνομένην ὑπὸ τῆς χαριέσσης διαλέκτου τῆς πατρίδος του· οἱ δὲ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ του πλήρεις ὀξυδερκείας καὶ ζωηρότητος ἐμετρίαζον τὴν ἐκ πρώτης ὀψεως σκυθρωπότητα τῆς φυσιογνωμίας του.

«Δὲν ἡξεύρω διατί, προσέθηκε μὲ ὕψος ἀπλανοῦς ῥεμβασμοῦ, ὁ ἀὴρ ὃν ἀναπνέει τις εἰς τὰς κοιλάδας ταύτας στέλλει εἰς τὴν καρδίαν μου τὰς ἀναμνήσεις τῆς Σκλαβωνίας. Ἀρχηγέ, πόσον γλυκὺ εἶναι νὰ ὁμιλήσω μετὰ σοῦ περὶ αὐτῆς.

— Ἡ στιγμή εἶναι λίαν κατὰλληλος! ἐτονθόρισάν τινες μετὰ περιφρονήσεως.

— Ὁμίλει, Ὁγαλίνε, ἔσπευσε νὰ ἀποκριθῇ ὁ Τζανῆς, ὅστις εὐχαριστήθη διότι ὁ νεαρὸς συμπατριώτης του διέκοψε τοιοῦτοτρόπως τὴν κινδυνώδη σιωπὴν.

[Ἐπεται συνέχεια].

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

[Ἀθήναι].

Τοῦ Λαζάρου. 31 Μαρτίου.

Ἐπὶ Τουρκίας ἀνήμερα τοῦ Λαζάρου πήγαιναν τὰ παιδιὰ 'ς τὰ σπίτια κ' ἔλεγαν τὸ Λάζαρο.

Ἡρῶ' ὁ Λάζαρος, ἦρθαν τὰ βράγια ἦρῶ' ὁ μέναιγος τῶν κορασίδων.
«Κορασίδες μου, σταυροκαθῆστε, παλληκάρια μου, ἀραδιασθῆτε, γὰρ νὰ πάρωμε βαρεῖα κανίσια, νὰ μαζώσωμε αὐτὰ καὶ πῆτες κλπ.

Τοῦ Λαζάρου εἶναι ἡ πρώτη ἀνάσσις καὶ κἀνανε κουλοῦρες, ἀλλ' ἀντὶς γι' αὐτὰ ἐβάζαν καρύδια, καὶ ἀντὶς γιὰ σουσσάμι σταφίδες· τῆς κουλοῦρας τῆς ἔκαναν μακρουλὲς καὶ τῆς ἔλεγαν «λαζάρους».

*

Πρωταπριλιά.

Τὴν πρωταπριλιά 'λέγαν καὶ τότες φέμματα, καὶ χονδρὰ μάλιστα, ἀλλὰ μόνον τὴν πρωταπριλιά. . . ἀκόμη 'θυμοῦνται ἡ γρηῃς τί τραβήξῃ ἕνας ἀγᾶς ποῦ τὸν ἐξεῖλαν τὰ μεσάνυχτα 'ς τοὺς Τρεῖς Πύργους (Φάληρον) μὲ τρία ζῶα γὰρ νὰ πάρῃ τάχατες 'φτηνὲς πραγμαμάτιες, πούφερε κάποιος ἀπ' τὴν Πόλιν καὶ ἄρραξῃ ἐκεῖ γὰρ νὰ γλυτώσῃ τὸ κουμέρτζι. Τὸ πιστεῖς ὁ καλὸς σου ὁ ἀγᾶς καὶ ἀφοῦ καρτέρησε ὥραις κ' ὥραις γύρισε 'πίσω μὲ τρεῖς σπιθαμὰς μοῦτρα, 'σὰ ζημιωμένος μπακκάλης.

*

Τῷ Βαγιῶ.

Κακὴ ἡμέρα γὰρ τὰ ψάρια!

Καὶ ὁ πιὸ φτωχὸς ἦτανε ἀδύνατο νὰ μὴ φάῃ ψάρι τῷ Βαγιῶ γὰρ τὸ καλὸ ἔπρεπε νὰ γλύψῃ ἕνα κοκκαλάκι ἀπὸ ψαρικό, γιὰτὶ ἀλλιῶς τὸ ἀρνὶ τῆς Λαμπρῆς θὰ τοῦ φανῇ ἄνοστο.

Τώρα τῷ βαγιῶ-βαγιῶ
τρῶνε ψάρι καὶ κολιό,
καὶ τὴν ἄλλη Κυριακὴ
τρῶνε κόκκινο αὐγὸ

—

Καὶ νὰ ἰδῇτε ποῦ πάντοτε ἦτανε ἀκριβὰ τὰ ψάρια αὐτὴν τὴν ἡμέρα, καὶ γὰρ τὴν μεγάλη ζήτησι καὶ γιὰτὶ τῆς περισσότεραις φοραῖς τῶν Βαγιῶ κἀναι φουρτούνα.

Τῇ; Τυρνὲς καὶ τῶν βαγιῶ
μπαίν' ὁ διάολος στὸ γαλὸ...

Κα Μ. Γρ. Κ.

...—